

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
**FAKULTET ZA DENTALNU
MEDICINU I ZDRAVSTVO**

**1. SIMPOZIJ ISTRAŽIVAČKIH RODOVA U SESTRINSTVU S
MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM**

**IZAZOVI
ISTRAŽIVANJA U
SESTRINSTVU**

ZBORNIK SAŽETAKA

30. OŽUJKA 2019 • ČAKOVEC, DVORANA SCHEIER

ISBN 978-953-48243-2-0

**1. Simpozij istraživačkih radova u sestrinstvu
Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek
s međunarodnim sudjelovanjem**
„Izazovi istraživanja u sestrinstvu“

Čakovec, Dvorana Scheier, 30. ožujka 2019.

Urednica: Tina Kresonja, mag. med. techn.

ORGANIZATOR

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

Crkvena 21, 31000 Osijek, Republika Hrvatska

ZNANSTVENI ODBOR

prof. dr. sc. Aleksandar Včev

izv. prof. dr. sc. Igor Filipčić

doc. dr. sc. Štefica Mikšić

doc. dr. sc. Rajko Fureš

doc. dr. sc. Robert Lovrić

ORGANIZACIJSKI ODBOR

Tina Kresonja, mag.med.techn.

Milena Škvorc, mag.med.techn.

Ivana Sklepić, mag.med.techn.

ČLANOVI

Jurica Juričan, mag. med. techn.

Maja Ivanuša, mag. med. techn.

Mirko Gašparić, mag. med. techn.

Dunja Gašparić, mag. med. techn.

Silvia Tisaj Pigac, mag. med. techn.

Lektura: Didasko, Čakovec

Čakovec, ožujak 2019.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ	1
PROGRAM	2

PLENARNA PREDAVANJA

Etika istraživanja u sestrinstvu

Ethics in Nursing Research

doc. dr. sc. Štefica Mikšić

5

Praksa izvođenja posebnih sigurnosnih mjera u Općoj bolnici Murska Sobota

Practice in the implementation of physical restraint in Murska Sobota General Hospital

viš. predav. Metka Lipič Baligač, dipl. m. s., mag. zdr. nege (Republika Slovenija)

7

Pristupi istraživačkom radu u sestrinstvu

Approaches to research work in nursing

doc. dr. sc. Robert Lovrić

9

SAŽETCI

Povezanost neformalnoga i informalnoga obrazovanja sa stresom zdravstvenih djelatnika

Connection of non-formal and informal education with the stress levels of health professionals

Mirko Gašparić, mag. med. techn.

11

Zbrinjavanje dišnog puta u izvanbolničkim uvjetima

Airway management in out-of-hospital cardiopulmonary resuscitation

Jurica Juričan, mag. med. techn.

13

Utjecaj ranog laičkog započinjanja reanimacijskog postupka u Sisačko-moslavačkoj županiji

Influence of the early start of lay resuscitation in Sisak-Moslavina County

Anđelko Engler, mag. med. techn.

15

Noviji sestrinski postupci u praćenju poslijeoperacijskih komplikacija nakon ortopedskih kirurških zahvata totalne zamjene zglobova

New nursing procedures of monitoring postoperative complications after orthopedic surgical joint replacement procedures

Gabriela Brus, univ. bacc. med. techn.

17

Mišljenja djelatnika hitne medicinske službe o zbrinjavanju palijativnih bolesnika u hitnoj medicinskoj službi

The opinions of emergency medical personnel on palliative care for patients

Andrija Martan, mag. med. techn.

19

Prediktori zadovoljstva poslom u medicinskih sestara/tehničara zaposlenih u različitim bolničkim odjelima

Nurse/medical technician job satisfaction predictors in distinct hospital departments

Marin Mamić, mag. med. techn.

21

Procjena učestalosti ozljeda oštrim predmetima

Assessment of the prevalence of sharp object injuries (SIs)

Renata Đimoti, mag. med.techn.

23

Zdravstvena pismenost roditelja djece u hitnoj pedijatrijskoj ambulanti

Parents' health literacy in pediatric urgent care clinics

Ivana Mamić, mag. med. techn.

25

Zdravstvena pismenost adolescenata

Health literacy of adolescents

Božica Lovrić, mag. med. techn.

27

Stavovi i mišljenja učenika srednjih škola o osobama s tjelesnim invaliditetom

Opinions of high school students on people with physical disabilities

Ivana Jedvaj, mag. med. techn.

29

Utjecaj anksioznosti na samoeffikasnost kod učenika srednjih škola

The impact of anxiety on the self-efficacy of high school students

Dunja Gašparić, mag. med. techn.

31

Mišljenja učenika smjera medicinska sestra/tehničar opće njege o psihičkim bolesnicima

Opinions of the students of nursing/healthcare technician schools on people with mental disorders

Maja Ivanuša, mag. med. techn.

33

Povezanost socioekonomskih aspekata života učenika srednje škole s namjerom odlaska u inozemstvo

The connection between socioeconomic life aspects of high school students and the intention of emigrating

Tihomir Jovanović, mag. med. techn.

35

Suicidalnost u studentskoj populaciji <i>Suicidality in the student population</i>	37
Lucija Novak, mag. med. techn.	
Povezanost zdravstvene pismenosti s komplikacijama šećerne bolesti na donjim ekstremitetima <i>The connection of health literacy with diabetes complications of lower extremities</i>	
Katarina Vukas, mag. med. techn.	39
Informatička pismenost osoba treće životne dobi na području Krapinsko-zagorske županije <i>Information literacy of elderly people in Krapina-Zagorje County</i>	
Jasna Šalamon, mag.med.techn.	41
Tjelesna aktivnost osoba oboljelih od šećerne bolesti tip 1 i tip 2 <i>Physical activity in patients with types 1 and 2 diabetes</i>	
Barbara Gregorčić, univ. bacc. med. techn.	43
Kvaliteta života bolesnika u stacionarnoj palijativnoj skrbi <i>Life quality of patients in stationary palliative care</i>	
Željko Mudri, univ. bacc. med. techn.	45
Tjelesna aktivnost kod osoba starije životne dobi <i>Physical activity of elderly people</i>	
Martina Kožić, mag. med. techn.	47
Pušenje kod nepsihotičnih psihiatrijskih pacijenata <i>Cigarette smoking among non-psychotic psychiatric patients</i>	
Marin Mamić, mag. med. techn.	49
Svijest o oralnoj higijeni u trudnoći i babinju <i>The knowledge of oral hygiene during pregnancy and puerperium</i>	
Vesna Liber, univ. bacc. med. techn.	51
Utjecaj tjelesne aktivnosti i tjelesne mase na tegobe žena u klimakteriju <i>The influence of physical activity and body mass on women's difficulties in meopause</i>	
Silvija Marić, mag. med. techn.	53

UVODNA RIJEČ

Istraživanje u sestrinstvu definira se kao sustavni, objektivni proces analize fenomena koji je od interesa za sestrinstvo. Istraživanja doprinose sestrinskoj profesiji uključujući praksu, obrazovanje, administraciju i informatiku.

Od medicinskih sestara/tehničara te studenata očekuje razumijevanje, evaluacija i provođenje istraživanja kako bi se temelji struke osnažili dokazima, što u konačnici doprinosi *zdravstvenoj njezi utemeljenoj na znanstvenim dokazima*. Znanje stećeno istraživanjima podupire profesionalni i osobni razvoj medicinskih sestara/tehničara te studenata. Ono što se svaka medicinska sestra/tehničar i student treba zapitati jest: „Provodim li intervenciju zato što mi je to netko rekao ili je to nešto što se *oduvijek* provodi? Koji su dokazi? Je li ta intervencija učinkovita i temeljena na suvremenim znanstvenim dokazima?“.

Krajnji je cilj istraživanja razvijanje i proširenje znanja sestrinske znanosti. Prezentiranje istraživačkih radova u sestrinstvu jedan je od primjera koji doprinosi tome te argumentira kako sestrinstvo doista doprinosi promjeni, boljitetu te razvoju zdravstvene skrbi.

Istraživanje i doprinos sestrinskoj znanosti moralna je i etička obveza svakog studenta i medicinske sestre/tehničara.

Znanstveni Odbor

1. Simpozija istraživačkih radova u sestrinstvu
Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

PROGRAM

08:30 – 09:00 Registracija sudionika

09:00 – 09:30 Otvaranje simpozija

PLENARNA PREDAVANJA

09:30 – 09:45 Etika istraživanja u sestrinstvu
doc. dr. sc. Štefica Mikšić

09:45 – 10:00 Praksa izvođenja posebnih sigurnosnih mjera u Općoj bolnici Murska Sobota
viš. predav. Metka Lipič Baligač, dipl. m. s., mag. zdr. nege
Republika Slovenija

10:00 – 10:15 Pristupi istraživačkom radu u sestrinstvu
doc. dr. sc. Robert Lovrić

10:15 – 10:30 PAUZA ZA KAVU

Moderatori: Tina Kresonja, Željko Mudri

10:30 – 10:40 Povezanost neformalnoga i formalnoga obrazovanja sa stresom
zdravstvenih djelatnika
Mirko Gašparić, mag. med. techn.

10:40 – 10:50 Zbrinjavanje dišnog puta u izvanbolničkim uvjetima
Jurica Juričan, mag. med. techn.

10:50 – 11:00 Utjecaj ranog laičkog započinjanja reanimacijskog postupka u Sisačko-
moslavačkoj županiji
Andželko Engler, mag. med. techn.

11:00 – 11:10 Noviji sestrinski postupci u praćenju poslijeoperacijskih komplikacija nakon
ortopedskih kirurških zahvata totalne zamjene zglobova
Gabriela Brus, univ. bacc. med. techn.

11:10 – 11:20 Mišljenja djelatnika hitne medicinske službe o zbrinjavanju palijativnih
bolesnika u hitnoj medicinskoj službi
Andrija Martan, mag. med. techn.

11:20 – 11:30 Prediktori zadovoljstva poslom u medicinskim sestara/tehničara zaposlenih u
različitim bolničkim odjelima
Marin Mamić, mag. med. techn.

- 11:30 – 11:40 Procjena učestalosti ozljeda oštrim predmetima
Renata Đimotić, mag. med.techn.
- 11:40 – 11:50 Zdravstvena pismenost roditelja djece u hitnoj pedijatrijskoj ambulanti
Ivana Mamić, mag. med. techn.
- 11:50 – 12:00 RASPRAVA
- 12:00–12:15 PAUZA

Moderatori: Milena Škvorc, Andrija Martan

- 12:15 – 12:25 Zdravstvena pismenost adolescenata
Božica Lovrić, mag. med. techn.
- 12:25 – 12:35 Stavovi i mišljenja učenika srednjih škola o osobama s tjelesnim invaliditetom
Ivana Jedvaj, mag. med. techn.
- 12:35 – 12:45 Utjecaj anksioznosti na samoefikasnost kod učenika srednjih škola
Dunja Gašparić, mag. med. techn.
- 12:45 – 12:55 Mišljenja učenika smjera medicinska sestra/tehničar opće njege o psihičkim bolesnicima
Maja Ivanuša, mag. med. techn.
- 12:55 – 13:05 Povezanost socioekonomskih aspekata života učenika srednje škole s namjerom odlaska u inozemstvo
Tihomir Jovanović, mag. med. techn.
- 13:05 – 13:15 Suicidalnost u studentskoj populaciji
Lucija Novak, mag. med. techn.
- 13:15 – 13:25 Povezanost zdravstvene pismenosti s komplikacijama šećerne bolesti na donjim ekstremitetima
Katarina Vukas, mag. med. techn.
- 13:25 – 13:35 RASPRAVA
- 13:35 – 13:50 PAUZA

Moderatori: Ivana Sklepić, Božica Lovrić

- 13:50 – 14:00 Informatička pismenost osoba treće životne dobi na području Krapinsko-zagorske županije
Jasna Šalamon, mag.med.techn.
- 14:00 – 14:10 Tjelesna aktivnost osoba oboljelih od šećerne bolesti tip 1 i tip 2
Barbara Gregorčić, univ. bacc. med. techn.

- 14:10 – 14:20 Kvaliteta života bolesnika u stacionarnoj palijativnoj skrbi
Željko Mudri, univ. bacc. med. techn.
- 14:20 – 14:50 Tjelesna aktivnost kod osoba starije životne dobi
Martina Kožić, mag. med. techn.
- 14:50 – 15:00 Pušenje kod nepsihotičnih psihijatrijskih pacijenata
Marin Mamić, mag. med. techn.
- 15:00 – 15:10 Svijest o oralnoj higijeni u trudnoći i babinju
Vesna Liber, univ. bacc. med. techn.
- 15:10 – 15:20 Utjecaj tjelesne aktivnosti i tjelesne mase na tegobe žena u klimakteriju
Silvija Marić, mag. med. techn.
- 15:20 – 15:30 RASPRAVA

Zaključci i zatvaranje simpozija

Ručak

Etička istraživanja u sestrinstvu

Štefica Mikšić¹, Kasandra Musović¹, Brankica Juranić¹

¹Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Uvod: Istraživači koji proučavaju ljudska bića moraju se baviti etičkim pitanjima. Etički su zahtjevi katkad u sukobu sa željom da se dobiju rigorozni dokazi. Prava ispitanika moraju biti zaštićena.

Svrha/cilj: Svrha je ovog predavanja prikazati važnost etičkih pitanja u provođenju istraživanja u sestrinstvu.

Razrada: Prepoznata kršenja ljudskih prava u ime znanosti rezultirala su raznim etičkim kodeksima. U području sestrinstva ne postoji jedan uniformirani etički kodeks, nego više etičkih profesionalnih kodeksa koji najčešće prate kodekse izdanih od strane raznih država. Šest je najpoznatijih etičkih načela (International Council of Nurses, 2003) koje istraživači i zdravstveni stručnjaci koriste kako bi zaštitili pacijente i klijente, a koji su primjenjivi na sve vrste istraživanja. Osim temeljnih etičkih načela, postoje i protokoli kojih se istraživači pridržavaju.

Zaključci: Istraživači su često suočeni s etičkim dilemama pri izrađivanju studije koja je istovremeno etička i rigorozna. Zbog toga postoje etički kodeksi koji služe kao vodič u istraživanju. Prava, dobrobit i sigurnost pacijenata uvijek moraju imati prednost u odnosu na ciljeve istraživanja.

Ključne riječi: sestrinstvo, etika, kodeks, istraživanje, zaštita ispitanika

Ethics in Nursing Research

Štefica Mikšić¹, Kasandra Musović¹, Brankica Juranić¹

¹Faculty of Dental Medicine and Health Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Introduction: Researchers who study human beings must deal with ethical issues. Ethical demands are sometimes in conflict with the desire to produce rigorous evidence. Rights of the participants must be protected.

Purpose: The purpose of this lecture is to present the importance of ethical issues in conducting nursing research.

Elaboration: Recognizing the violations of human rights in the name of science has resulted in various ethical codes. There is no uniformed ethics code in the field of nursing, but there are more ethical professional codices that follow codes established by their governments. There are six ethical principles (International Council of Nurses, 2003) which researchers and health professionals use to protect patients and clients. These principles apply to all types of research. In addition to fundamental ethical principles, there are protocols that researchers adhere to.

Conclusions: Researchers are often faced with ethical dilemmas in designing studies that are both ethical and rigorous. That is why ethical codes are developed to guide researchers. Patients' rights, well-being and safety must always take precedence over research goals.

Key words: nursing, ethics, code, research, protecting participants

Praksa izvođenja posebnih sigurnosnih mjera u Općoj bolnici Murska Sobota

Metka Lipič Baligač¹, Tanja Žmauc²

¹Opća bolnica Murska Sobota

²Psihijatriska bolnica Ormož

Uvod: Posebne sigurnosne mjere (PSM) s pravnog gledišta znače ustavno pravo čovjeka na njegovu slobodu kretanja. Razlozi takvih oštih mjera omogućuju sigurnost, adekvatno liječenje i kontroliranje opasnog ponašanja pacijenta. Sigurno i kvalitetno izvođenje PSM je zahtjevna i stresna zadaća i zato zdravstveno osoblje mora biti adekvatno teoretski i praktično educirano. Svrha istraživanja je ocijeniti stanje na području izvođenja PSM u Općoj bolnici Murska Sobota, s ciljem otkrivanja stavova medicinskih sestara i tehničara koji provode zdravstvenu njegu i direkto sudjeluju u postupcima uvođenja ove mjere, te poznavanje zakona i protokola.

Metode: Istraživanje je bilo provedeno putem kvantitativnih metoda. Anketni upitnik sadrži 16 pitanja zatvorenog tipa na koje su ispitanici odgovarali uz pomoć 5-stupanjske Likertove skale. Uzorak istraživanja čine medicinske sestre i tehničari koji su bili sudionici radionice (n=44) na kojoj je bila provedena edukacija za izvođenje PMS. Rezultati istraživanja predstavljeni su u obliku deskriptivne statistike. Za provjeru anketnih pitanja bio je upotrijebљen Spearmanov koreacijski koeficijent ($\alpha=0,05$).

Rezultati: Istraživanje je pokazalo da se u Općoj bolnici Murska Sobota PMS najčešće izvodi radi sigurnosti pacijenata ($Me=5; M=4,32; SD=0,983$). Ispitanici se slažu da bi se broj PSM vjerojatno smanjio s većim brojem zaposlenika ($Me=5; M=4,39; SD=0,920$) te da se uvođenjem PSM otvaraju brojna etička pitanja ($Me=5; M=4,36; SD=0,865$). U potpunosti se ne slažu da se odluka o upotrebi PSM donese prije nego li se iskoriste druge mogućnosti ($Me=2; M=2,34; SD=1,219$).

Zaključak: Uvođenje PSM krajnja je mjera fizičke opstrukcije pacijenta i može ga primijeniti samo educirana osoba u skladu s pravnim i etičkim principima, i to samo onda kada se iscrpe sve druge mogućnosti.

Ključne riječi: posebne sigurne mjere, fizičko sputavanje, zakonodavstvo, etičke dileme, sestrinstvo, Opća bolnica Murska Sobota

Practice in the implementation of physical restraint in Murska Sobota General Hospital

Metka Lipič Baligač¹, Tanja Žmauc²

¹Spošna bolnišnica Murska Sobota

²Psihiatrična bolnišnica Ormož

Introduction: From a legal point of view, the physical restraint (PR) is interfering with the constitutionally guaranteed right of an individual's freedom of movement. The reasons for such an extreme measure are the provision of safety, the provision of treatment, and the management of the patient's dangerous behavior. Safe and high-quality implementation of the PR is a demanding and stressful work task, therefore medical staff must be appropriately theoretically and practically trained. The purpose of the research is to assess the situation of physical restraint implementation in Murska Sobota General Hospital, with the aim of determining the position of nurses on the introduction of this measure.

Methods: A quantitative research method was used. As a research instrument a questionnaire with 16 closed-type questions was used, which were answered by the participants using the 5-level Likert scale. The sample of the research was represented by nurses who participated in the training seminar ($n=44$) for the implementation of physical restraint. The results were presented in the form of descriptive statistics. For verifying research questions, Spearman's correlation coefficient was used ($\alpha=0.05$).

Results: The study shows that PR in Murska Sobota General Hospital is most often performed for the safety of patients ($Me=5$; $M=4.32$; $SD=0.983$). Research participants agree that the number of physical restraints could be reduced by increasing the number of staff ($Me=5$; $M=4.39$; $SD=0.920$), and that the introduction of physical restraint raises several ethical questions ($Me=5$; $M=4.36$; $SD=0.865$). In any case, they do not agree with the introduction of the PR before other options are explored ($Me=2$; $M=2.34$; $SD=1.219$).

Conclusions: The introduction of the PR is an extreme measure of physical hindrance that can only be carried out by a trained provider in accordance with legal and ethical guidelines, and only after all other options are exhausted.

Key words: special precautionary measure, physical restraint, legislation, ethical dilemmas, nursing, Murska Sobota General Hospital

Pristupi istraživačkom radu u sestrinstvu

Robert Lovrić

Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Uvod: Istraživanja u sestrinstvu sastavnica su pozitivističke ili pak naturalističke paradigmе koje streme suprotnim pretpostavkama o stvarnosti i pogledu na svijet.

Svrha/cilj: Cilj je ovog rada opisati osnovna obilježja, prednosti i nedostatke kvantitativnih, kvalitativnih i kombiniranih pristupa istraživačkom radu u području sestrinstva.

Razrada: Kvantitativan je istraživački pristup formalan, objektivan i deduktivan te usmjeren opisivanju fenomena pomoću većeg broja ispitanika što omogućuje uopćavanje rezultata na široj populaciji. Međutim, kvantitativan pristup ima jasne nedostatke u prepoznavanju novih i neistraženih pojava. Kvalitativan je pristup neformalan, subjektivan i induktivan te usmjeren na sveobuhvatno opisivanje pojava uz mali broj ispitanika. Omogućuje prepoznavanje i dublje razumijevanje još neispitanih fenomena, osobnih iskustava i osjećaja ispitanika. Osnovni su nedostatci kvalitativnog pristupa nemogućnost uopćavanja rezultata na opću populaciju zbog relativno malog broja ispitanika i česta opsežna ulaganja. Sve je popularniji trend kombiniranih tzv. „mix metoda“ koje podrazumijevaju integraciju kvantitativnih i kvalitativnih metoda u istom istraživanju, bilo usporedno ili u odvojenim fazama.

Zaključci: Istraživanja u sestrinstvu obično se provode primjenom kvantitativnih ili kvalitativnih istraživačkih pristupa. Osnovne su prednosti jednog pristupa istovremeno nedostatci drugog. Stoga, pri planiranju istraživanja potrebno je sukladno uvjetima i okolnostima te cilju istraživanja odabrati odgovarajući istraživački pristup ili ih kombinirati.

Ključne riječi: istraživanja u sestrinstvu, kvantitativni istraživački pristup, kvalitativni istraživački pristup, kombinirani pristup

Approaches to research work in nursing

Robert Lovrić

Faculty of Dental Medicine and Health Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Introduction: Research in nursing is a component of the positivistic or the naturalistic paradigms that set out the opposite assumptions of the reality and the worldview. The positive attitude advocates the existence of a measurable reality and is consistent with the quantitative research approach. According to the naturalistic paradigm, there are more variable realities, which is typical of the qualitative approach.

Purpose: The aim of this paper is to describe the basic features, advantages and disadvantages of quantitative, qualitative and combined approaches to research work in the field of nursing.

Elaboration: The quantitative research approach is formal, objective, and deductive. It is focused on describing the phenomenon with a large number of respondents, which allows generalizing the results to a wider population. However, the quantitative approach has clear disadvantages in identifying new and unexplored phenomena. The qualitative approach is informal, subjective, and inductive. It focuses on a comprehensive description of the phenomenon with a small number of respondents. It enables identifying and deeper understanding of the phenomena yet unexamined, personal experiences and emotions of the respondents. The main disadvantages of the qualitative approach include the impossibility to generalize the results to the general population due to a relatively small number of respondents, and often extensive investments. Combined approach or the "mix-method" is an increasingly popular trend that involves the integration of quantitative and qualitative methods in the same study, either in parallel or in separate stages.

Conclusions: Research in nursing is usually carried out using quantitative or qualitative research approaches. The main advantages of one approach are at the same time the disadvantages of the other. It is therefore necessary to select the appropriate study approach or to combine both while still planning the research – in accordance with the conditions, circumstances, and purpose of the research.

Key words: research in nursing, quantitative research approach, qualitative research approach, combined approach

Povezanost neformalnoga i informalnoga obrazovanja sa stresom zdravstvenih djelatnika

Mirko Gašparić

Srednja škola Čakovec

Uvod: Ciljevi rada bili su ispitati je li neformalno i informalno obrazovanje povezano sa stresom na radnom mjestu, utvrditi stav zdravstvenih djelatnika o dostupnosti i zadovoljstvu organizacijom navedenoga obrazovanja te usporediti mišljenja ispitanika muškoga i ženskoga spola.

Metode: Provedena je presječna studija na ukupno 100 ispitanika. U istraživanju se primjenjivao za ovu temu posebno dizajniran upitnik koji je sadržavao sljedeće skupine pitanja: pitanja o ispitaniku, pitanja o neformalnom i formalnom obrazovanju i utjecaju obrazovanja na stres na poslu.

Rezultati: Rezultati pokazuju da je povezanost neformalnoga i formalnoga obrazovanja pozitivna i značajna, a značajna je i negativna povezanost izloženosti stresu i neformalnoga obrazovanja u skupini muškaraca, što znači da su muškarci koji su pod većim stresom značajno niže ocijenili svoje neformalno obrazovanje. U skupini žena izloženost stresu i obrazovanje nisu značajno povezani, ali je značajna pozitivna veza neformalnoga i formalnoga obrazovanja te je samoprocjena neformalnoga obrazovanja značajno viša kod žena, dok u ocjeni formalnoga obrazovanja nema značajne razlike s obzirom na spol.

Zaključak: Iz dobivenih rezultata utvrđuje se da je neformalno obrazovanje u negativnoj povezanosti sa stresom. U skupini žena stres i obrazovanje nisu značajno povezani, dok je kod muškaraca značajna negativna povezanost izloženosti stresu i obrazovanja. Obje skupine ispitanika zadovoljne su dostupnošću formalnoga obrazovanja na radnom mjestu.

Ključne riječi: obrazovanje, stres, zdravstveni djelatnici

The connection of non-formal and informal education with the stress levels of health professionals

Mirko Gašparić

High School Čakovec

Introduction: The aim of this paper was to examine whether non-formal and informal education are connected with stress in the workplace, to determine the attitude of healthcare professionals on the availability of such education and their satisfaction with its organization, and to compare the opinions of male and female respondents.

Methods: A cross-sectional study was conducted on 100 respondents in total. A questionnaire designed specifically for this topic was used in the research, which consisted of the following sets of questions: questions about the respondent, non-formal and informal education, and the influence of education on stress in the workplace.

Results: The results show that the connection between non-formal and informal education is positive and significant, and there is also a significant and negative connection between stress exposure and non-formal education in the men's group, which means that the men who were under greater stress ranked their non-formal education considerably lower. In the women's group, there is no significant connection between stress exposure and education, but the positive connection between non-formal and informal education bears significance. The self-assessment of non-formal education is considerably higher in the women's group, whereas there is no significant difference in the ranking of informal education with regard to sex.

Conclusion: The obtained results show that non-formal education has a negative connection to stress. In the women's group, stress and education are not significantly connected, whereas in the men's group, the negative connection between stress exposure and education bears significance. Both groups of respondents are satisfied with the amount of available informal education in their workplace.

Keywords: education, stress, healthcare professionals

Zbrinjavanje dišnog puta tijekom kardiopulmonalne reanimacije u izvanbolničkim uvjetima

Jurica Jurićan

Zavod za hitnu medicinu Međimurske županije

Uvod: Zbrinjavanje dišnog puta jedan je od osnovnih postupaka u kardiopulmonalnoj reanimaciji te zahtijeva veliku razinu znanja, vještina i stalno usavršavanje u pogledu novih tehnika i pomagala. Metode zbrinjavanja dišnog puta još su uvijek kontroverzne. Endotrahealna intubacija dugi je niz godina predstavljala zlatni standard osiguranja i zbrinjavanja dišnog puta. Cilj je istraživanja utvrditi učestalost upotrebe pojedinih metoda zbrinjavanja dišnog puta u bolesnika kod kojih je provedena kardiopulmonalna reanimacija.

Metode: Retrospektivna studija obuhvatila je 266 ispitanika kod kojih su timovi izvanbolničkog HMS-a proveli KPR u razdoblju od 1. siječnja 2010. do 31. prosinca 2016. Istraživanje je provedeno prikupljanjem podataka iz medicinske dokumentacije Hitne medicinske pomoći Doma zdravlja Čakovec te programa e-Hitna ZHMMŽ-a i iz programa BIS-a Županijske bolnice Čakovec.

Rezultati: Od 266 ispitanika kod kojih je proveden postupak KPR 80,8 % njih imalo je zbrinut dišni put. Do dolaska u bolnicu preživjelo je 49 (18,5 %) ispitanika, od kojih je 48 (22,4 %) imalo zbrinut dišni put. Rezultati su pokazali da nema značajne razlike u ishodu, odnosno preživljavanju do bolnice s obzirom na način zbrinjavanja dišnog puta. Od ukupno 48 ispitanika koji su preživjeli do dolaska u bolnicu, njih 28 (58 %) preživjelo je i sljedećih 24 sata. Također nije bilo značajne razlike u preživljavanju 24 sata nakon IBSZ-a s obzirom na način zbrinjavanja dišnog puta.

Zaključak: Istraživanje je pokazalo da odabir načina zbrinjavanja dišnog puta ne utječe na ishod KPR-a kod bolesnika koji su doživjeli IBSZ.

Ključne riječi: zbrinjavanje dišnog puta, endotrahealna intubacija, izvanbolnički srčani zastoj

Airway management in out-of-hospital cardiopulmonary resuscitation

Jurica Juričan

Institute of Emergency Medicine of Međimurje County

Introduction: Airway management is one of the basic procedures in cardiopulmonary resuscitation and requires a great level of knowledge, skills and continuous training for new techniques and devices. Procedures of airway management are still controversial. Endotracheal intubation has been and still is the gold standard when it comes to airway management. The aim of the research was to determine the frequency of use of particular airway management methods in patients who underwent cardiopulmonary resuscitation (CPR).

Methods: A retrospective study included 266 patients on which emergency medical service teams performed CPR during the period from January 1, 2010 to December 31, 2016. The research was conducted by collecting data from medical archives of Čakovec Health Centre Emergency Medical Care (Hitna medicinska pomoć Doma zdravlja Čakovec), e-Hitna program of the Institute of Emergency Medicine of Međimurje County (Zavod za hitnu medicinu Međimurske županije – ZHMMŽ) and Hospital Information System (Bolnički informacijski sustav – BIS) program of the County Hospital Čakovec.

Results: Out of 266 subjects who underwent CPR, 80.8 per cent had their airway secured. Forty-nine patients (18.5%) survived on hospital arrival, of whom 48 (22.4%) had their airway secured. The results have shown that there is no significant difference in the outcome, i.e. survival upon hospital arrival, in correlation to airway management treatment. Out of 48 subjects who survived to the hospital, 28 (58%) survived the next 24 hours. There was also no significant difference in surviving 24 hours after an out-of-hospital cardiac arrest (OHCA) in relation to the airway management methods used.

Conclusion: The research has shown that the choice of airway management method does not affect the outcome of CPR in patients who have suffered OHCA.

Keywords: airway management, endotracheal intubation, out-of-hospital cardiac arrest

Utjecaj ranog laičkog započinjanja reanimacijskog postupka u Sisačko-moslavačkoj županiji

Anđelko Engler¹, Tatjana Goranović^{2,3}, Kristina Mikulić Engler⁴

¹Zavodu za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije

²Klinika za anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje, Klinička bolnica „Sveti Duh“ Zagreb

³Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

⁴Odjel za anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje, Opća bolnica „Dr. Ivo Pedišić“ Sisak

Uvod: Utjecaj svjedoka i laika na ishod srčanog zastoja je velik, a započinjanje laičke reanimacije poboljšava ishod reanimacijskog postupka nakon pretrpljenog srčanog zastoja. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati utječe li postojanje svjedoka srčanog zastoja i laička reanimacija na ishod reanimacije u Sisačko-moslavačkoj županiji.

Metode: Provedena je retrospektivna analiza obrazaca Utstein ispunjenih tijekom petogodišnjeg razdoblja u Zavodu za hitnu medicinu Sisačko-moslavačke županije. Od ukupno dostupna 1107 obrasca prikupljeni su sljedeći podaci iz 874 valjano ispunjena obrasca: spol, dob, uzroci srčanog zastoja, inicijalni srčani ritam, postojanje svjedoka, provođenje laičke reanimacije i oporavak spontane cirkulacije (ROSC) kao mjera uspješne reanimacije.

Rezultati: U 534 (61,1 %) srčanih zastoja postojali su svjedoci laici. Laička reanimacija provedna je u 222 (25,5 %) slučaja srčanog zastoja. Tim hitne medicinske pomoći znatno češće provodi reanimaciju ako je prethodno započeta laička reanimacija (u 91,4 % prema 51,1 %). U niti jednom slučaju nije upotrijebljen automatski vanjski defibrilator (AVD). U 534 slučaja u kojima je bilo svjedoka srčanog zastoja, ROSC *ikada* zabilježen je u 114 (21,4 %), a ROSC *do bolnice* u 87 (16,3 %) slučaja, što je statistički značajno veći postotak u odnosu na situacije u kojima nije bilo svjedoka. U 222 slučaja u kojima su laici započeli reanimaciju, ROSC *ikada* zabilježen je u 52 (23,4 %), a ROSC *do bolnice* u 40 (18 %) slučaja, što je statistički značajno veći postotak u odnosu na situacije u kojima nije provedena laička reanimacija.

Zaključak: Većina srčanih zastoja u Sisačko-moslavačkoj županiji ima svjedoke laike, no laici rijetko započinju laičku reanimaciju iako započinjanje laičke reanimacije povoljno utječe na ishod reanimacije. Potrebno je provesti edukaciju u svrhu povećanja svjesnosti o srčanom zastolu te ranog započinjanja laičke reanimacije. Nužna su daljnja istraživanja o neupotrebljavanju AVD-a u laičkoj reanimaciji.

Ključne riječi: izvanbolnički srčani zastoj, laička reanimacija, svjedoci srčanog zastoga

Influence of the early start of lay resuscitation in Sisak-Moslavina County

Anđelko Engler¹, Tatjana Goranović^{2,3}, Kristina Mikulić Engler⁴

¹Department of Emergency Medicine of Sisak-Moslavina County

²University Department of Anesthesiology, Resuscitation and Intensive Care Medicine, Sveti Duh University Hospital Zagreb

³School of Medicine, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

⁴Department of Anesthesiology, Resuscitation and Intensive Care Medicine, General Hospital "Dr. Ivo Pedišić", Sisak

Introduction: The influence of lay witnesses and early start of lay resuscitation on the outcome of cardiac arrest is great as it improves the outcome of the resuscitation process after a sustained cardiac arrest. The aim of this study was to examine whether the presence of a lay witness to the cardiac arrest and starting lay resuscitation affects the outcome of resuscitation in Sisak-Moslavina County.

Methods: A retrospective analysis of the Utstein forms completed during a five-year period at the Department of Emergency Medicine of Sisak-Moslavina County was conducted. Of the 1107 forms available in total, the following data from 874 correctly filled out forms were collected: sex, age, causes of cardiac arrest, initial heart rhythm, existence of witnesses, lay resuscitation and the recovery of spontaneous circulation (ROSC) as a measure of successful resuscitation.

Results: In 534 (61.1%) of cardiac arrests, there were lay witnesses. Lay resuscitation was performed in 222 (25.5%) cardiac arrests. Resuscitation performed by an emergency medical team was considerably more common if lay resuscitation had been started (91.4% vs. 51.1%). In none of the cases was an automated external defibrillator (AED) used. Of 534 witnessed cardiac arrests, ROSC *ever* was recorded in 114 (21.4%) cases and ROSC *to the hospital* in 87 (16.3%) cases, which was statistically significantly higher than in the non-witnessed group. In 222 cases where lay resuscitation was started, ROSC *ever* was recorded in 52 (23.4%) cases, and ROSC *to the hospital* in 40 (18%) cases, which was statistically significantly higher than in the non-layman resuscitation group.

Conclusion: Most of the cardiac arrest cases were witnessed in Sisak-Moslavina County, but laymen very rarely perform resuscitation, although starting lay resuscitation has favorable effects on the resuscitation outcome. It is necessary to carry out education to increase awareness of cardiac arrest and the early start of lay resuscitation. Further research is needed on the non-use of AED in lay reanimation.

Key words: out-of-hospital arrest, lay resuscitation, cardiac arrest witnesses

Noviji sestrinski postupci u praćenju poslijeoperacijskih komplikacija nakon ortopedskih kirurških zahvata totalne zamjene zglobova

Gabriela Brus¹, Tatjana Goranović^{2,3}

¹Klinika za ortopediju, Klinički bolnički centar Zagreb

²Klinika za anesteziologiju, reanimatologiju i intenzivno liječenje, Klinička bolnica „Sveti Duh“, Zagreb

³ Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Uvod: Medicinske sestre, kao sastavni dio perioperacijskog tima, imaju značajnu ulogu u praćenju i identifikaciji ranih i kasnih poslijeoperacijskih komplikacija nakon ortopedskih kirurških zahvata zamjene zgloba kuka i koljenskog zglobova. Cilj ovog rada je pretraživanjem dostupne literature putem bibliografske baze podataka Medline prikazati novije postupke kojima medicinske sestre autonomno mogu pratiti i identificirati poslijeoperacijske komplikacije nakon ortopedskih kirurških zahvata zamjene kuka i koljena.

Metode: Pretraživanje je ograničeno na opisane autonomne sestrinske intervencije u razdoblju od 1. siječnja 2008. do 31. prosinca 2018. Kriteriji isključivanja bili su klinički radovi u kojima su opisivani postupci fizikalne terapije koju izvode fizioterapeuti ili postupci koje određuju liječnici bez obzira na profil specijalizacije (kirurzi, anesteziolozi, fizijatri), a u kojima medicinska sestra nije autonomna u intervencijskom postupku.

Rezultati: Primjenom ključnih riječi ukupno je identificirano 113 članaka, ali je daljnjom analizom i primjenom kriterija uključivanja i isključivanja izbor sužen na 10 relevantnih članaka (8,8 %). Opisana područja djelovanja bila su sestrinsko zbrinjavanje boli alternativnim nefarmakološkim metodama (4 članka), zbrinjavanje retencije urina (2 članka), poslijeoperacijsko sestrinsko savjetovanje bolesnika uz pomoć mobilne tehnologije (2 članka), sustavno praćenje bolesnika korištenjem sestrinskih bodovnih ljestvica za procjenu psihomotoričkog nemira (1 članak) i sestrinsko samostalno vođenje ambulanti za poslijeoperacijsku kontrolu bolesnika (1 članak).

Zaključak: Iako je ukupni broj opisanih novijih postupaka kojima medicinske sestre autonomno mogu pratiti i identificirati poslijeoperacijske komplikacije nakon ortopedskih kirurških zahvata zamjene kuka i koljena u literaturi relativno malen, ipak se čini obećavajuće da bi medicinske sestre u budućnosti mogle proširiti svoje kompetencije u skrbi i edukaciji ovih bolesnika.

Ključne riječi: poslijeoperacijske komplikacije, sestre, sestrinstvo, artroplastika zamjena

New nursing procedures of monitoring postoperative complications after orthopedic surgical joint replacement procedures

Gabriela Brus¹, Tatjana Goranović^{2,3}

¹University Department of Orthopedics, Zagreb University Hospital Centre

² University Department of Anesthesiology, Resuscitation and Intensive Care Medicine, Sveti Duh University Hospital, Zagreb

³School of Medicine, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Introduction: Nurses, as an integral part of the perioperative team, play a significant role in monitoring and identifying early and late postoperative complications after orthopedic surgical joint replacement procedures. The aim of this paper was to search through the available literature in the Medline bibliographic database and to review new procedures which are available to nurses for autonomously monitoring and identifying postoperative complications after orthopedic surgical replacement of the hip and the knee.

Methods: The search was limited to the described autonomous nursing interventions in the period from January 1, 2008 to December 31, 2018. The exclusion criteria included clinical papers describing physical therapy procedures performed by physiotherapists or procedures determined by doctors regardless of the profile of their specialty (surgeons, anesthesiologists, psychiatrists) in which the nurse was not autonomous during the intervention procedure.

Results: By using the key words, a total of 113 articles have been identified, but on further analysis and using of the inclusion and exclusion criteria, the selection was narrowed down to 10 relevant articles (8.8%). The described areas of action were nursing treatment of pain by alternative non-pharmacological methods (4 articles), treatment of urine retention (2 articles), postoperative consultations of patients with nurses by using the mobile technology (2 articles), systematic monitoring of patients using nursing score scales for the psychomotor disorder (1 article) and nurses' management of postoperative patient care doctor's offices (1 article).

Conclusion: Based on literature evidence, although the total number of new procedures available to nurses for autonomously monitoring and identifying postoperative complications after orthopedic surgical replacement of the hip and the knee is relatively small, it seems promising that nurses will expand their competences in the care and education of these patients in the future.

Key words: postoperative complications, nurses, nursing, arthroplasty replacement

Mišljenja djelatnika hitne medicinske službe o zbrinjavanju palijativnih bolesnika u hitnoj medicinskoj službi

Andrija Martan

Zavod za hitnu medicinu Varaždinske županije

Uvod: Glavni cilj istraživanja je utvrditi mišljenja djelatnika hitne medicinske službe o palijativnim pacijentima te ustanoviti utječe li mišljenje o palijativnim pacijentima na kvalitetu pružene zdravstvene skrbi u vanbolničkoj hitnoj medicinskoj službi.

Metode: Istraživanje je provedeno u veljači 2018. godine među djelatnicima Zavoda za hitnu medicinu Varaždinske županije, a za njegovu provedbu dobiveno je odobrenje Etičkog povjerenstva. Istraživanju su pristupila 53 ispitanika. Upitnik od 25 pitanja obuhvaćao je podatke o demografskim obilježjima ispitanika, stručnoj spremni, duljini radnog staža, poznavanju oboljelog u svojoj okolini te tvrdnje za procjenu mišljenja ispitanika o palijativnim pacijentima.

Rezultati: Ispitanici su neodlučnog (suzdržanog) mišljenja o palijativnim pacijentima i njihovom zbrinjavanju. Čak 30 (56,6 %) ispitanika slaže se da posjeduje dovoljno medicinskog znanja, a 33 (62,3 %) ispitanika ne slaže se da posjeduje dovoljno komunikacijskih vještina. Ne postoji značajan utjecaj razine obrazovanja ($p=0,66$), kao ni poznavanje oboljelog od maligne bolesti u obitelji ($p=0,55$) na pozitivnost mišljenja prema palijativnim pacijentima. Ispitanici koji ne posjeduju dovoljno komunikacijskih vještina u većini slučajeva slažu se s tvrdnjama o procjeni mišljenja o palijativnim pacijentima. Ta je razlika statistički značajna ($p=0,03$).

Zaključak: Po rezultatima procjene mišljenja o palijativnim pacijentima ispitanici Zavoda za hitnu medicinu Varaždinske županije su (neodlučnog) mišljenja. Na mišljenja ispitanika nije utjecalo poznavanje, odnosno nepoznavanje oboljelih od malignih bolesti u obitelji. Nema značajne razlike u mišljenjima o palijativnim pacijentima ovisno o stupnju obrazovanja. Nedostatak komunikacijskih vještina dovodi do značajnijeg slaganja s tvrdnjama o procjeni mišljenja ispitanika o palijativnim pacijentima. Drugim riječima, kod tih ispitanika statistički je značajna sklonost negativnom mišljenju prema palijativnim pacijentima.

Ključne riječi: pacijent, palijativa, palijativna skrb, stavovi, tumor

The opinions of emergency medical personnel on palliative care for patients

Andrija Martan

Institute of Emergency Medicine of Varaždin County

Introduction: The aim was to determine the opinions of emergency medical personnel on patients receiving palliative care and whether this opinion affects the quality of the provided health care in the outpatient emergency medical service.

Methods: The research was conducted in February, 2018, among the staff of the Institute of Emergency Medicine of Varaždin County for which the Ethics Committee granted approval. The survey included 53 respondents. A questionnaire of 25 questions included data on the demographic characteristics of the respondents, their qualifications, work experience, the data on whether or not they had a diseased person in their surroundings, and the claims to evaluate the respondents' opinions on patients receiving palliative care.

Results: The respondents are indecisive (have restrained opinions) when it comes to giving opinions about patients receiving palliative care and about the care itself. Altogether 30 (56.6%) respondents agree to possess sufficient medical knowledge, and 33 (62.3%) respondents disagree that they have good enough communication skills. The level of education ($p = 0.66$) and having a family member with a malignant disease ($p = 0.55$) do not have significant influence on the positive opinion towards patients receiving palliative care. Respondents who do not have good enough communication skills in most cases agree with the claims to evaluate the opinions on patients receiving palliative care; this difference is statistically significant ($p = 0.03$).

Conclusion: According to the results of the evaluation of opinions on palliative patients, the respondents of the Institute of Emergency Medicine of Varaždin County are refrained (hesitant) from giving an opinion. The respondents' opinions have not been influenced by having or not having a family member with a malignant disease. There is no significant difference in the opinions on palliative patients with regard to the degree of education. The lack of communication skills leads to significant agreement with the claims for the evaluation of the respondents' opinions on palliative patients. In other words, there is a statistically significant inclination towards negative opinions on palliative patients among these respondents.

Key words: patient, palliative, palliative care, attitudes, tumor

Prediktori zadovoljstva poslom u medicinskim sestara/tehničara zaposlenih u različitim bolničkim odjelima

Marin Mamić¹, Slavka Galić¹, Ivana Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹

¹Opća Županijska bolnica Požega

Uvod: Ovim istraživanjem željelo se ispitati jesu li demografske varijable (dob, spol, bračno stanje, stupanj obrazovanja, uposlenički status), opće zadovoljstvo životom, percipirano zdravstveno stanje, crte ličnosti i varijable vezane uz rad povezane sa zadovoljstvom poslom u medicinskim sestara i tehničara, te koja skupina osobnih varijabli i varijabli vezanih uz posao najviše doprinosi predikciji zadovoljstva poslom u medicinskim sestara/tehničara.

Metode: Istraživanje je obuhvatilo 164 ispitanika. Korišteni su sljedeći instrumenti: Upitnik demografskih podataka, Skala percipirane organizacijske pravednosti, Skala percipirane organizacijske podrške, Skala zadovoljstva životom, Skala zadovoljstva poslom, Skala temporalnog zadovoljstva životom, NEO petofaktorski inventar.

Rezultati: Dobiveni rezultati pokazuju kako nema povezanosti između spola, dobi, dužine staža, bračnog stanja, otvorenosti prema iskustvu, ekstraverzije, rasporeda u određenoj službi, uposleničkog statusa i smjenskog rada sa zadovoljstvom na poslu. Utvrđeno je kako postoji niska ali značajna povezanost između određenih aspekata zadovoljstva životom (zadovoljstvo sadašnjim životom i očekivanje budućeg zadovoljstva), percipiranog zdravstvenog stanja, savjesnosti, umjerena povezanost između ugodnosti kao crte ličnosti, percipirane organizacijske podrške i percipirane organizacijske pravednosti i zadovoljstva poslom, dok je niska negativna povezanost između neuroticizma i zadovoljstva poslom ($p<0,01$). Rezultati hijerarhijske regresijske analize su pokazali kako su procjena zdravstvenog stanja ($p=0,009$), ugodnost kao crta ličnosti ($p=0,005$), distributivna pravednost ($p=0,010$) i organizacijska podrška ($p=0,031$) značajni prediktori zadovoljstva poslom, te objašnjavaju 36,8 % varijance zadovoljstva poslom ($AR^2 = 36,8$).

Zaključak: Iz rezultata se može zaključiti kako su najsnažniji prediktori zadovoljstva poslom medicinskih sestara/tehničara distributivna pravednost i organizacijska podrška, a manje snažni ali značajni, ugodnost kao crta ličnosti i percipirano zdravstveno stanje.

Ključne riječi: zadovoljstvo poslom, zadovoljstvo životom, crte ličnosti

Nurse/medical technician job satisfaction predictors in distinct hospital departments

Marin Mamić¹, Slavka Galić¹, Ivana Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹

¹General County Hospital Požega

Introduction: The aim of this survey was to determine if demographic variables (age, gender, marital status, level of education, employment status), general life satisfaction, perceived health status, personality traits and variables associated with the place of work are associated with job satisfaction of nurses and medical technicians and which group of personal variables and variables associated with the job brings the most in predicting their job satisfaction.

Methods: The research included 164 respondents. The following instruments were used in conducting this research: Scale of demographic data, Perceived organizational justice scale, Survey of perceived organizational support, Temporal satisfaction with life scale, Index od job satisfaction, NEO five-factor inventory.

Results: The outcome of this research shows that there is no connection between gender, age, lenght of service, marital status, openness to experience, extraversion, job schedule, employment status and shift work with job satisfaction. There is a low but significant connection between certain aspects of life satisfaction (satisfaction with current life and anticipation of future life), perceived health status, conscientiousness, a moderate connection between agreeableness as a personality trait, perceived organizational support, perceived organizational justice, whereas there is a low negative connection between neuroticism and job satisfaction ($p<0.01$).

Results of hierarchical regression analysis show that assessment of health status ($p=0.009$), agreeableness as a personality trait ($p=0.005$), distributive justice ($p=0.010$) and organizational support ($p=0.031$) are important predictors of job satisfaction and account for 36.8% of job satisfaction variance ($AR^2 =36.8$).

Conclusion: The most influent and important predictors for job satisfaction of nurses/medical technicians is the distributive justice and the organizational support. Less influent but still important is the agreeableness as a personality trait and the perceived health status.

Key words: job satisfaction, life satisfaction, personality traits

Procjena učestalosti ozljeda oštrim predmetima

Renata Đimoti

Opća županijska bolnica Požega

Uvod: Djelatnici u zdravstvenim ustanovama na svome radnome mjestu izloženi su riziku od prijenosa infekcija putem krvi uslijed ozljede oštrim predmetom. Cilj je bio procijeniti učestalost i okolnosti nastanka ozljeda oštrim predmetima među djelatnicima Opće županijske bolnice Požega u razdoblju od 10 godina.

Metode: U ispitivanju su sudjelovala 173 djelatnika OŽB Požega koji tijekom obavljanja svojih radnih aktivnosti mogu biti izloženi ozljedama oštrim predmetima. Ispitivanje je provedeno putem anketnog upitnika koji je bio strukturiran samo za potrebe ovog istraživanja. Normalnost raspodjele testirana je Kolmogorov-Smirnovljevim testom. Razlike među kategoričkim varijablama testirane su Fisherovim egzaktnim testom. Za ocjenu značajnosti dobivenih rezultata odabrana je razina značajnosti $\alpha = 0.05$.

Rezultati: Anketni upitnik ispunilo je 173 (39,14 %) ispitanika. U razdoblju od 10 godina 140 (80,9 %) ispitanika imalo je barem jednu ozljedu oštrim predmetom, od čega najviše medicinskih sestara/tehničara, 103 (73,6 %) ($p=0,034$). Najveći broj ozljeda dogodio se šupljom iglom, 132 (76,3 %). Medicinske sestre/tehničari u najvećem su broju ozlijedili prst, 96 (80 %) ($p=0,028$), dok su nogu značajno više ozlijedile čistačice ($p=0,011$). Radno je mjesto s najvećim brojem ozljeda ambulanta za 58 (34 %) ispitanika. Vraćanje kapice na iglu najčešći je postupak prilikom kojega je došlo do 60 (34,7 %) ozljeda, značajno više kod laboratorijskih tehničara i medicinskih sestara/tehničara ($p<0,001$). U trenutku ozljede 47 (27,2%) ispitanika nije koristilo nikakva zaštitna sredstva ($p=0,013$). Ozljedu oštrim predmetom nije prijavilo 97 (69,3%) ozlijedenih ispitanika.

Zaključak: Utvrđena je vrlo visoka učestalost ozljeda oštrim predmetima u OŽB Požega u razdoblju od 10 godina.

Ključne riječi: ozljede oštrim predmetima, učestalost, zdravstveni djelatnici, prijavljivanje ozljeda

Assessment of the prevalence of sharp object injuries (SIs)

Renata Đimotić

Požega General County Hospital

Introduction: Health workers in health institutions are at risk of transmission of blood through sharp object injuries. The aim was to evaluate the frequency and the circumstances of injuries to sharp object injuries among the employees of Požega General County Hospital during a 10-year period.

Objectives: To evaluate the prevalence and circumstances of sharps injuries among the Požega General County Hospital employees during a 10-year period.

Methods: A sample of 173 employees was taken among those who could be exposed to sharps injuries during the course of their work activities. The research was conducted in the period from May 1, 2014 to June 1, 2014 by a questionnaire designed for the purpose of this research. Normality of the distribution was tested by Kolmogorov-Smirnov test. Differences between categorical variables were tested by the Fisher's exact test. For the significance assessment of the results, the level of significance $\alpha = 0.05$ was chosen.

Results: The questionnaire was filled out by 173 (39.14%) employees. During the 10 years' period 140 (80.9%) respondents had at least one sharps injury, from which most injuries happened to nurses 103 (73.6%) ($p=0.034$). Most injuries were caused by a hollow needle - 132 (76.3%). In most cases nurses injured their finger - 96 (80%) ($p=0.028$), while foot injury happened mostly to cleaners ($p=0.011$). Work place with the highest number of injuries was the clinic with 58 (34%) occurrences. Reinstalling the cap on the needle is the most common procedure in which injuries happened 60 (34.7%), significantly more to the laboratory technicians and nurses ($p<0.001$). At the time of injury 47 (27.2%) respondents did not use any protective equipment ($p = 0.013$). Injury was unreported by 97 (69.3%) injured responders.

Conclusion: The research revealed that in Požega General County Hospital there has been a very high prevalence of sharps injuries (SIs) during a period of 10 years.

Key words: sharp object injuries, prevalence, health care workers, injury reporting

Zdravstvena pismenost roditelja djece u hitnoj pedijatrijskoj ambulanti

Ivana Mamić¹, Štefica Mikšić², Marin Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹

¹Opća županijska bolnica Požega

²Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Uvod: Cilj rada je bio utvrditi razinu zdravstvene pismenosti roditelja koji dolaze u hitnu pedijatrijsku ambulantu, te koji su čimbenici povezani sa zdravstvenom pismenost i koji su čimbenici najznačajni prediktori zdravstvene pismenosti.

Metode: Provedena je presječna studija koja je obuhvatila 142 ispitanika. U istraživanju su korišteni sljedeći instrumenti: Upitnik demografskih podataka i Upitnik SHALSA-50. Korištene su prikladne statističke metode: jednosmjerna analiza varijance (ANOVA), Spearmanova korelacija, hijerarhijska regresijska analiza.

Rezultati: Dobiveni su rezultati kako je čak 83,1 % (N = 108) ispitanika zdravstveno pismeno. Također je utvrđeno kako nema statistički značajne razlike između ispitanika podijeljenih po spolu i po razlogu dolaska u ambulantu. Nema značajne statističke povezanosti između demografskih varijabli i zdravstvene pismenosti osim varijable stupnja obrazovanja ($p = 000$). Rezultati upućuju na činjenicu kako s porastom edukacije ispitanika dolazi i do porasta zdravstvene pismenosti, odnosno kako su educiraniji ispitanici i zdravstveno pismeniji. Regresijska analiza je podijeljena u dva koraka međusobno smislenih varijabli te je utvrđeno kako je stupanj obrazovanja značajan prediktor zdravstvene pismenosti ($p = 000$). Varijable drugog koraka objašnjavaju 27,4 % ($AR^2 = 0,274$) dok ukupno objašnjavaju 31,8 % ($AR^2 = 0,318$) varijance zdravstvene pismenosti.

Zaključak: Iz dobivenih rezultata možemo zaključiti da su roditelji u pedijatrijskoj hitnoj ambulanti zdravstveno pismeni u vrlo velikom postotku (N = 108, 83,1 %) te kako je za zdravstvenu pismenost najvažniji čimbenik stupanj obrazovanja.

Ključne riječi: zdravstvena pismenost, roditelji

Parents' health literacy in pediatric urgent care clinics

Ivana Mamić¹, Štefica Mikšić², Marin Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹

¹Požega General County Hospital

² Faculty of Dental Medicine and Health Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Introduction: The aim of this paper was to determine the health literacy level of parents visiting pediatric urgent care clinics and to give the most significant factors in health literacy prediction.

Methods: A cross-sectional study included 142 respondents. The research was done using a demographic survey and SHALSA-50 questionnaire. Statistical techniques used included the analysis of variance (ANOVA), Spearman's correlation and hierarchical regression analysis.

Results: Outcome of this research shows that 83.1% (N=108) of respondents are health literate. It also shows that there is no statistical difference between male and female respondents or between reasons for visiting the clinic. There is no major statistical connection between demographic variables and health literacy except for the level of education ($p=0.00$). The results suggest a correlation between the increase in the level of education and increase of health literacy, higher educated respondents are more health literate. The regression analysis was separated into two steps of mutually meaningful variables and it was concluded that the level of education is a significant factor in health literacy prediction ($p=0.00$). The variables in the second step account for 27.4% ($R^2=0.274$) and, in total, they account for 31.8% ($R^2=0.318$) of health literacy variance.

Conclusion: Parents visiting pediatric urgent care clinics are highly literate (N=108, 83.1%). Most significant factor for health literacy is the level of education.

Key words: health literacy, parents

Zdravstvena pismenost adolescenata

Božica Lovrić¹, Jelena Tomac-Jovanović², Tihomir Jovanović³, Pavica Jakovljević⁴, Vlasta Pezerović¹

¹Opća županijska bolnica Požega

²Srednja škola Pakrac

³Opća županijska bolnica Pakrac i bolnica hrvatskih veterana

⁴Opća bolnica Nova Gradiška

Uvod: Zdravstvena pismenost se definira kao osobna, kognitivna i društvena umijeća koja određuju sposobnost pojedinaca da dođu do, razumiju i koriste informacije kako bi unaprijedili i održavali zdravlje. Cilj je utvrditi razinu zdravstvene pismenosti kod učenika završnih razreda srednje škole, te utvrditi postoje li razlike u razini zdravstvene pismenosti s obzirom na školu koju pohađaju i spol ispitanika.

Metode: Istraživanje zdravstvene pismenosti provedeno je u učenika završnih razreda srednjih škola u Srednjoj školi Pakrac i Srednjoj školi Novska. U istraživanju zdravstvene pismenosti korišten je validirani hrvatski prijevod anketnog upitnika SAHLA-50.

Rezultati: Svega 4 (2,1%) ispitanika zdravstveno je nepismeno dok je visoku razinu zdravstvene pismenosti pokazalo 94 ispitanika (49%). Razina zdravstvene pismenosti veća je kod učenika gimnazije i zdravstvenih usmjerjenja u odnosu na učenike građevinske škole (H_i kvadrat = 31,428, $P = .00$). Testiranjem razlika u zdravstvenoj pismenosti s obzirom na spol utvrđeno je da nema razlike između muškaraca i žena (Mann-Whitneyev test, $P = .059$).

Zaključak: Prema rezultatima provedenog istraživanja, ispitanici pokazuju visoku razinu zdravstvene pismenosti. Uočena je razlika u razini zdravstvene pismenosti u različitim školama. Ujednačenost razine zdravstvene pismenosti moguće je postići dodatnim nastavnim satima iz zdravstvenog odgoja. Visokoobrazovane medicinske sestre, s kompetencijama koje posjeduju, trebale bi biti implementirane u kontinuirano provođenje nastave zdravstvenog odgoja tijekom osnovnoškolskog i srednješkolskog obrazovanja. U Hrvatskoj ne postoji instrument mjerjenja zdravstvene pismenosti prilagođen ovoj populaciji na čemu bi trebalo poraditi.

Ključne riječi: adolescenti, medicinska sestra, zdravstvena pismenost

Health literacy of adolescents

Božica Lovrić¹, Jelena Tomac-Jovanović², Tihomir Jovanović³, Pavica Jakovljević⁴, Vlasta Pezerović¹

¹Požega General County Hospital

²Pakrac High School

³Pakrac General County Hospital and the Hospital of Croatian Veterans

⁴Nova Gradiška General Hospital

Introduction: Health literacy is defined as personal, cognitive and social skills which determine an individual's ability to reach, understand and use information in order to improve and preserve health. The aim was to define the level of health literacy with high school seniors, to define if there were any differences in the level of health literacy according to the school that they attended, and if there was a difference in the level of health literacy according to gender.

Methods: Health literacy research was conducted among the seniors of Pakrac High School and Novska High School. A valid Croatian translation of SAHLSA-50 questionnaire was used for the research of health literacy.

Results: Out of the total number, only 4 respondents (2.1%) are illiterate when it comes to health literacy, whereas a high level of health literacy was evident in 94 respondents (49%). The level of health literacy is higher with the students of grammar and medical schools compared with the students of building and construction schools (χ^2 square = 31.428, $P= .00$). When testing the differences in health literacy with regard to gender, it has been determined that there is no difference between men and women (Mann-Whitney test, $P= .059$).

Conclusion: The respondents show a high level of health literacy. A difference between the level of health literacy has been perceived in different schools. Homogeneity of the health literacy level is possible to achieve by additional lessons in health education.

Key words: adolescents, nurse, health literacy

Stavovi i mišljenja učenika srednjih škola o osobama s tjelesnim invaliditetom

Ivana Jedvaj

Srednja škola Pregrada

Uvod: Cilj istraživanja je ispitati povezanost obrazovnog smjera i mišljenja učenika o osobama s tjelesnim invaliditetom te ispitati razlike u stavovima ispitanika različitog spola prema osobama s tjelesnim invaliditetom, s obzirom na spol i na njihovo poznavanje osoba s tjelesnim invaliditetom.

Metode: U istraživanju je sudjelovalo 120 učenika srednjih škola medicinskog i gimnazijskog smjera. Kao instrument istraživanja korišten je anonimni anketni listić. Prvi dio sadržavao je osobne podatke. Nadalje je bilo pitanje vezano uz poznavanje ili kontaktiranje s osobom s invaliditetom. Slijedila su pitanja na zaokruživanje u kojima je ponuđene tvrdnje bilo potrebno zaokružiti: od 1 (nimalo se ne slažem) do 4 (u potpunosti se slažem).

Rezultati: Mišljenje o osobama s tjelesnim invaliditetom ocijenilo se pomoću 22 pitanja. U potpunosti se slaže 17 (14 %) ispitanika s tvrdnjom da su osobe s tjelesnim invaliditetom iste kao i drugi ljudi i s tvrdnjom da se osjećaju bespomoćno u blizini osobe s tjelesnim invaliditetom. Nimalo se ne slaže 67 (56 %) ispitanika s tvrdnjom da osobe s tjelesnim invaliditetom nisu sposobne samostalno donositi odluke, a njih 76 (63 %) navodi da se uopće ne slažu s tvrdnjom da ne mogu biti prijatelj/ prijateljica s osobom s tjelesnim invaliditetom. Mladići se značajno više slažu s tvrdnjom da nije dobro da osoba s tjelesnim invaliditetom osniva vlastitu obitelj. Učenici gimnazijskog smjera imaju negativniji stav prema osobama s tjelesnim invaliditetom u odnosu na učenike medicinskog smjera, kao i ispitanici koje ne poznaju osobu s invaliditetom.

Zaključak: Učenici Srednje škole Pregrada i Srednje škole Čakovec imaju uglavnom pozitivna mišljenja o osobama s tjelesnim invaliditetom. Važni su i kontakti mladih s osobama s tjelesnim invaliditetom jer na taj način stječemo određene stavove o bolesti koji su pozitivni, a s druge strane smanjuju se predrasude o osobama s tjelesnim invaliditetom.

Ključne riječi: tjelesna invalidnost, osobe s tjelesnim invaliditetom, učenici

Opinions of high school students on people with physical disabilities

Ivana Jedvaj

Pregrada High school

Introduction: The aim was to examine the correlation between educational orientation and opinions of the students on people with physical disabilities, and to examine differences in the attitudes of respondents of different sex to people with physical disabilities, with regard to gender and the fact that they know people with physical disabilities.

Methods: The study involved 120 medical and grammar high school students. As an instrument of research, an anonymous questionnaire was used. The first part contained personal information. The next question was about knowing or contacting a person with physical disabilities. The following were multiple-choice questions, in which the answers were to be rounded: from 1 (I strongly disagree) to 4 (I strongly agree).

Results: The opinions on people with physical disabilities were evaluated by 22 questions. Altogether 17 (14%) respondents strongly agree with the statement that people with physical disabilities are the same as other people, and the statement that they feel helpless near people with physical disabilities. Moreover, 67 (56%) respondents strongly disagree with the statement that people with physical disabilities are incapable of making decisions independently, and 76 (63%) respondents strongly disagree with the claim that they cannot be friends with a person with physical disabilities. Young men considerably agree with the statement that it is not good for a person with physical disabilities to have their own family. Grammar school students have a more negative attitude towards people with physical disabilities compared with medical students, as well as those who do not know the person with disabilities.

Conclusion: Pregrada High School and Čakovec Grammar School students have mostly positive opinions about people with physical disabilities. Being in contact with people with physical disabilities is very important for young people, as in that way we gain certain positive attitudes about illnesses and, what is more, reduce the prejudice built around people with physical disabilities.

Key words: physical disability, people with physical disabilities, students

Utjecaj anksioznosti na samoefikasnost kod učenika srednjih škola

Dunja Gašparić

Srednja škola Čakovec

Uvod: Ciljevi ovog rada bili su ispitati povezanost anksioznosti i samoefikasnosti kod učenika srednjih škola i utvrditi postoje li razlike u utjecaju anksioznosti na samoefikasnost kod učenika gimnazijskog smjera i kod učenika medicinskog smjera.

Metode: Provedena je presječna studija na ukupno 120 ispitanika. U istraživanju su se primjenjivali za tu temu posebno dizajnirani upitnici, koji su sadržavali sljedeće skupine pitanja: pitanja o ispitaniku, pitanja koja obuhvaćaju simptome anksioznosti učenika i pitanja o samoefikasnosti učenika koja obuhvaćaju tri domene: socijalnu, akademsku i emocionalnu samoefikasnost.

Rezultati: Rezultati pokazuju povezanost između anksioznosti i samoefikasnosti kod učenika srednjih škola gimnazijskog programa i medicinskog usmjerenja. Što je veća anksioznost, to je manja samoefikasnost. U rezultatima anksioznosti nema značajnih razlika između ispitivanih skupina, dok postoje razlike u samoefikasnosti. Kod ispitanika gimnazijskog programa anksioznost se pokazala značajno povezanom sa socijalnom i emocionalnom samoefikasnosti, dok se kod učenika medicinskog usmjerenja anksioznost pokazala značajno povezanom s emocionalnom samoefikasnosti.

Zaključak: Iz dobivenih rezultata utvrđuje se povezanost između anksioznosti i samoefikasnosti. Anksioznost je prisutna kod obiju skupina ispitanika, međutim bez značajnih razlika, dok se u domenama samoefikasnosti primjećuju razlike među ispitnim skupinama.

Ključne riječi: anksioznost, samoefikasnost, učenici

The impact of anxiety on the self-efficacy of high school students

Dunja Gašparić

Čakovec High School

Introduction: The aim of this research was to examine the correlation between anxiety and self-efficacy of high school students and to determine whether the effect of anxiety on self-efficacy of grammar school students differs from that of medical students.

Methods: A cross-sectional study has been conducted on 120 respondents in total. Questionnaires used in the research were specifically designed for this topic, and they contained the following groups of questions: questions about the respondent, questions that include anxiety symptoms in students, and questions about students' self-efficacy involving three domains (social, academic and emotional self-efficacy).

Results: The results show that there is a correlation between anxiety and self-efficacy of grammar school and medical students. As anxiety increases, self-efficacy decreases. Anxiety results show no considerable difference between two research groups, but there are differences in self-efficacy. The anxiety of grammar school respondents seems to be greatly connected with social and emotional self-efficacy, whereas anxiety of medical school respondents is greatly connected with emotional self-efficacy.

Conclusion: Obtained results affirm the connection between anxiety and self-efficacy. Anxiety is present in both research groups without significant differences, whereas in the area of self-efficacy certain differences between two groups can be noticed.

Key words: anxiety, self-efficacy, students

Mišljenja učenika smjera medicinska sestra/tehničar opće njege o psihičkim bolesnicima

Maja Ivanuša

Srednja škola Čakovec

Uvod: Ciljevi ovog rada bili su istražiti mišljenja učenika obrazovnog smjera medicinska sestra/tehničar opće njege o psihičkim bolesnicima te utvrditi razlike obzirom na spol, razred, mjesto stanovanja, školu i završnu ocjenu prethodnog razreda.

Metode: Provedena je presječna studija na 101 ispitaniku. Ispitanici su bili učenici četvrtih i petih razreda obrazovnog smjera medicinska sestra/tehničar opće njege Srednje škole Čakovec i Medicinske škole Varaždin. Instrument istraživanja bio je anketni listić koji se sastojao od demografskih pitanja i OMS-HC skale za ispitivanje mišljenja o psihičkim bolesnicima. Razina značajnosti je postavljena na Alpha = 0,05.

Rezultati: Nema razlike u mišljenjima učenika s obzirom na spol, razred, mjesto stanovanja, školu i završnu ocjenu prethodnog razreda. Učenici petih razreda prema OMS HC skali imaju nešto pozitivnije mišljenje o psihičkim bolesnicima, tj. pokazali su veće neslaganje s tvrdnjom da ne mogu puno pomoći osobama oboljelim od psihičkih bolesti ($P=0,01$).

Zaključak: Iz dobivenih rezultata vidljivo je da učenici petih razreda imaju pozitivnije mišljenje o psihičkim bolesnicima. Spol, razred, mjesto stanovanja, škola i završna ocjena prethodnog razreda nisu determinante promjene mišljenja o psihičkim bolesnicima.

Ključne riječi: mišljenje, psihičke bolesti, učenici

Opinions of the students of nursing /healthcare technician schools on people with mental disorders

Maja Ivanuša

Čakovec High School

Introduction: The aim of this research was to find out what the opinions of fourth and fifth grade students of medical school (nurses) on people with mental illnesses are and to see how they differ with regard to gender, class, place of residence, school and final grade of the class they had previously finished.

Methods: A cross-sectional study was conducted on 101 participants. The participants were fourth and fifth-grade medical school students from Čakovec High School (Srednja škola Čakovec) and Varaždin Medical School (Medicinska škola Varaždin). The instrument used was a questionnaire that consisted of demographic questions and the OMS-HC scale for collecting data about opinions on people with mental illnesses. The significance level was Alpha = 0.05.

Results: There is no difference in students' opinion with regard to their gender, class, place of residence, school and previous class final grade. According to the OMS HC scale, the fifth grade students hold somewhat more positive opinions about the mentally disabled, i.e. they expressed more disagreement with the claim that they cannot significantly help people with mental disabilities ($P=0.01$).

Conclusion: Obtained results show that fifth-grade students have a more positive opinion about people with mental illnesses. Gender, class, place of residence, school and previous final grade are not determinants of the change in opinion about people with mental illnesses.

Key words: opinion, mental illnesses, students

Povezanost socioekonomskih aspekata života učenika srednje škole s namjerom odlaska u inozemstvo

Jelena Tomac Jovanović¹, Tihomir Jovanović², Božica Lovrić³, Vlasta Pezerović³, Martina Kožić³

¹Srednja škola Pakrac

²Opća županijska bolnica Pakrac i bolnica hrvatskih veterana

³Opća županijska bolnica Požega

Uvod: Vijesti o iseljavanju mladih postale su svakodnevica, a broj onih koji su napustili Hrvatsku u potrazi za boljim životom teško je točno odrediti. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi stavove i motive učenika povezane s namjerom odlaska u inozemstvo te utvrditi postoje li statistički značajne razlike u namjerama s obzirom na socioekonomске aspekte života.

Metode: U istraživanju je sudjelovalo ukupno 83 učenika završnih razreda Srednje škole u Pakracu.

Rezultati: Prema dobivenim rezultatima djevojke imaju negativniji stav prema odlasku mladih u inozemstvo u odnosu na mladiće ($p=0,02$). Građevinski tehničari i medicinske sestre/tehničari smatraju da će lakše pronaći posao u odnosu na gimnazijalce i fizioterapeute ($p=0,00$). Medicinske sestre/tehničari i fizioterapeuti skloniji su vidjeti svoju budućnost u radu u struci ($p=0,01$) te su zadovoljniji odabirom srednjoškolskog usmjerenja u odnosu na gimnazijalce i građevinsko usmjerenje ($p=0,00$). Ispitanici bi općenito ili otišli iz Hrvatske bez dvojbe ili bi otišli ukoliko bi im prilika garantirala izvjesnu budućnost. Niska plaća ($p=0,03$), nemogućnost napredovanja ($p=0,04$) te opći osjećaj beznađa u društvu ($p=0,02$) izraženiji su faktori odlaska kod ispitanika koji imaju nekoga tko je već iselio iz Hrvatske.

Zaključak: U Republici Hrvatskoj potrebno je stvoriti preduvjete koji će poticati mlade da svoja stečena znanja, vrijednosti i potencijale ostvaruju u vlastitoj domovini. Potrebno je razviti mјere kojima bi mlađi osigurali egzistenciju, status, te ostvarivanje životnih vrijednosti što bi ih sprječilo u namjeri napuštanja domovine.

Ključne riječi: odlazak mladih, iseljavanje, migracije

The connection between socioeconomic life aspects of high school students and the intention of emigrating

Jelena Tomac Jovanović¹, Tihomir Jovanović², Božica Lovrić³, Vlasta Pezerović³, Martina Kožić³

¹Pakrac High School

²Pakrac General County Hospital and the Hospital of Croatian Veterans

³Požega General County Hospital

Introduction: News reports about the emigration of young adults have become everyday life, and the number of those who have left the Republic of Croatia in their quest for a better life is difficult to determine. The aim of this research was to define attitudes and motives related to the intention of emigrating and to define if there are any, statistically significant, differences in intentions according to socioeconomic life aspects.

Methods: 83 students of Pakrac High School participated in this research.

Results: According to the obtained results, girls have a more negative attitude regarding the emigration of young adults abroad when compared with boys ($p=0.02$). Construction and building technicians and nurses assume that they will find a job more easily than grammar school students and physiotherapists ($p=0.00$). Nurses/technicians and physiotherapists are more prone to seeing their future in working in their own occupation ($p=0.01$) and are more satisfied with the choice of their high school orientation when compared to grammar school students and construction and building technicians ($p=0.00$). Respondents would generally either leave Croatia without any doubt, or would leave in case the opportunity guaranteed them a certain future. Low salary ($p=0.03$), no prospect of promotion ($p=0.04$), and the overall feeling of hopelessness in the society ($p=0.02$) are the more expressed factors of emigration with respondents who know someone who has already emigrated from the Republic of Croatia.

Conclusion: In the Republic of Croatia, it is necessary to create preconditions that will encourage young people to realize their acquired knowledge, values and potentials in their homeland. There is a need to develop measures to ensure that young people are assured of their existence, status and achievement of life values that would prevent them from leaving the homeland.

Key words: departure of young people, emigration of young people, migrations

Suicidalnost u studentskoj populaciji

Lucija Novak

Županijska bolnica Čakovec

Uvod: Suicid je treći vodeći uzrok smrti među mladima između 15 i 24 godine. Istraživanja pokazuju kako godišnje 1,088 studenata počini suicid. Ovi podaci nas upozoravaju da se ne radi dovoljno na organiziranom i strukturiranom preveniranju i otkrivanju takvog ponašanja. Stoga je važno baviti se ovom problematikom i osvjesiti javnost o pristustvu problema koji danas ostaje zanemaren. Cilj istraživanja bio je istražiti pojavnost suicidalnog ponašanja u studentskoj populaciji, te utvrditi postoji li povezanost između suicidalnog ponašanja i parametara prikupljenih u istraživanju.

Metode: Ispitanike čini 136 studenata Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, smjer Sestrinstvo. Istraživanje je provedeno tijekom travnja i svibnja 2018. godine. Kao instrument istraživanja koristio se anketni upitnik sastavljen od triju dijelova. Prvi dio odnosio se na sociodemografske podatke, drugi dio sastojao se od standardiziranog upitnika za procjenu depresije, Beckov indikator depresije (BDI 1), treći dio je sadržavao upitnik za ocjenu rizika od samoubojstva – Sveučilište Columbia (C – SSRS).

Rezultati: Od ukupnog broja ispitanika ($n = 136$), njih 16 (11,8 %) poželjelo je biti mrtvo, 8 (5,9 %) pomicljalo je da se ubije, 13 (9,6 %) je razmišljalo na koji bi način pokušali suicid, bez namjere da ga počine, 3 (2,2 %) je aktivno zamišljalo samoubojstvo i pokušalo samoubojstvo. Ispitanici kod kojih je prisutna blaga ili teška depresija značajnije su češće imali misli o samoubojstvu, teže su kontrolirali svoje misli, nisu sigurni postoje li razlozi koji bi ih spriječili u samoubojstvu, a najčešći razlog samoubojstva jest potpuno uklanjanje i sprječavanje боли.

Zaključak: Prisutno je suicidalno ponašanje u studentskoj populaciji. Suicidalno ponašanje povezano je s prisutnošću depresivnog poremećaja i konzumacijom psihoaktivnih tvari.

Ključne riječi: suicid, suicidalno ponašanje, depresija, studentska populacija

Suicidality in the student population

Lucija Novak

Čakovec General County Hospital

Aim: Suicide behavior is the third cause of death among the young people between 15 and 24 years. Research shows that, per year, 1088 students commit suicide. This warns us that we are not doing enough when it comes to prevention and detection of such behaviors. The aim of this research was to explore the frequency of suicide behaviors in the student population and to determine whether there is a significant connection between suicidality and the parameters measured in the research.

Methods: The sample included 136 nursing students of the Faculty of Dental Medicine and Health. Data were collected during April and May 2018, by means of a questionnaire that consisted of sociodemographic factors, Beck's depression inventory 1 and the Columbia-Suicide Severity Rating Scale (C-SSRS).

Results: Out of the total number of respondents ($n = 136$), 16 (11.8%) students wished to be dead, 8 (5.9%) of them thought about committing suicide, 13 (9.6%) thought about methods of committing suicide, without intending to do it, while 3 (2.2%) students actively imagined and attempted suicide. Students with mild and moderate depression had significantly more frequent thoughts of suicide, they struggled harder to control their thoughts, and they were not certain whether there is anything that would prevent them from committing suicide. The most common reason for suicide is the complete removal and prevention of pain.

Conclusion: Suicidal behavior is present in the student population and it is very often associated with depression and the consumption of psychoactive substances.

Key words: suicide, suicide behavior, depression, student population

Povezanost zdravstvene pismenosti s komplikacijama šećerne bolesti na donjim ekstremitetima

Damir Matoković¹, Božica Lovrić¹, Katarina Vukas¹, Anita Vukšić²

¹Opća županijska bolnica Požega

²Srednja škola Pakrac

Uvod: Samo zdravstveno pismene osobe mogu donositi odluke koje se tiču zdravstvene zaštite, prevencije bolesti i promocije zdravlja u svakodnevnom životu s ciljem da se održi ili unaprijedi kvaliteta života. Šećerna bolest smatra se jednim od najvažnijih problema javnog zdravstva. Cilj istraživanja je ispitati razinu zdravstvene pismenosti kod bolesnika oboljelih od šećerne bolesti, utvrditi povezanost sociodemografskih podataka s razinom zdravstvene pismenosti te ispitati povezanost razine zdravstvene pismenosti sa znanjem o šećernoj bolesti, učestalošću komplikacija i učestalošću komplikacija na donjim ekstremitetima.

Metode: U istraživanju je sudjelovalo 130 ispitanika oboljelih od šećerne bolesti, prosječne dobi 66,79 godina. Istraživanje je provođeno u OŽB Požega od lipnja do kolovoza 2018. godine. Podaci su prikupljeni upitnicima koji obuhvaćaju sociodemografske podatke, pitanja o šećernoj bolesti, SAHLZA-50 za procjenu zdravstvene pismenosti te pregledom stopala i analizom medicinske dokumentacije. Kao razina statističke značajnosti uzeta je vrijednost od $p<0,05$.

Rezultati: U radu je sudjelovao 61 (46,9%) muškaraca i 69 (53,1%) žena. 68 (52,3 %) ispitanika zdravstveno je pismeno. U testu znanja najlošiji odgovor je na pitanje 8: Kako se skraćuju nokti na nogama?. Samo 7 (5,4%) ispitanika zaokružilo je odgovor rašpicom, a čak je 82 (63,1%) dalo odgovor malim škaricama za nokte. Najčešća mikrovaskularna komplikacija je polineuropatija s 84 (64,6%), dok makrovaskularnu čine kardiovaskularne bolesti, 72 (55,4%). Od promjena na stopalima najučestalije su hiperkeratoze, 60 (46,2%), promjene na noktima, 45 (34,6%), te suha koža s 24 (18,5%).

Zaključak: Više od polovice ispitanika zdravstveno je pismeno. Postoji povezanost u razini zdravstvene pismenosti s obzirom na sociodemografske podatke, pitanja o šećernoj bolesti, učestalošću komplikacija i učestalošću komplikacija na donjim ekstremitetima.

Ključne riječi: komplikacije šećerne bolesti, zdravstvena pismenost

The connection of health literacy with diabetes complications on lower extremitiesDamir Matoković¹, Božica Lovrić¹, Katarina Vukas¹, Anita Vukšić²¹Požega General County Hospital²Pakrac High School

Introduction: Only health literate people can make decisions regarding health care, disease prevention, and health promotion in their daily lives with a view to keep it or improve the quality of life. Diabetes is considered to be one of the most important public health problems. The aim of this research was to examine the level of health literacy with diabetes patients, to determine the connection of socio-demographic data with health literacy level, and to examine the connection of health literacy levels with the knowledge on diabetes, frequency of complications and frequency of complications on lower extremities.

Methods: The data was collected via questionnaires which included socio-demographic data, diabetes questions, SAHLSA-50 for the health literacy assessment and feet checkup and medical documentation analysis. The level of statistical significance was $p < 0.05$.

Results: 68 (52.3%) respondents are health literate. In the test of knowledge, the worst answers were given to question 8: „How do you clip your toe nails?. Only 7 (5.4%) respondents circled the answer 'nail file', and 82 (63.1%) chose the answer 'small nail scissors'. The most common microvascular complication is polyneuropathy, 84 (64.6%), whereas of all macrovascular complications the most common are cardiovascular diseases, 72 (55.4%). Of illnesses related to feet, most frequent is hyperhydrosis, 60 (46.2%), nail illnesses, 45 (34.6%), and dry skin, 24 (18.5%).

Conclusion: There is a correlation between health literacy level and socio-demographic data, questions about diabetes, complications frequency and complications frequency on lower extremities. Insufficient knowledge level of proper feet hygiene was noted among the respondents.

Key words: diabetes complications, health literacy

Informatička pismenost osoba treće životne dobi na području Krapinsko-zagorske županije

Jasna Šalamon

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Krapinske Toplice

Uvod: Cilj je bio utvrditi povezanost između stupnja obrazovanja i informatičke pismenosti kod osoba starijih od 65 godina, utvrditi povezanost između kognitivnih sposobnosti i ekonomskog statusa te utvrditi da li je volja presudna za informatičku pismenost osoba starijih od 65 godina. Provedeno je kvalitativno istraživanjem putem anonimnog anketnog upitnika na području Krapinsko-zagorske županije.

Metode: U istraživanju je sudjelovao 121 ispitanik, od toga 37 (30,6%) muškaraca i 84 (69,4%) žena. Prosječna dob ispitanika su 74 godine. Normalnost raspodjele numeričkih varijabli testirana je Shapiro - Wilkovim testom. Razlike kategorijskih varijabli testirane su χ^2 testom, a po potrebi Fisherovim egzaktnim testom.

Rezultati: Najviše ispitanika je u mirovini te žive s obitelji. Oni koji imaju veći stupanj naobrazbe ujedno se i više služe mobitelom, kao i računalom. Do informacija najviše dolaze putem novina i televizije, a najmanje posjetom knjižnici te internetom. Kognitivne vještine ih sprječavaju u korištenju informacija (Fischerov egzaktni test, $P = 0,01$). Vrlo je malo ispitanika koji su zainteresirani za pohađanje informatičkih radionica. Ispitanici smatraju da je vrlo važno biti pismen u 21. stoljeću.

Zaključak: Istraživanjem je dokazano kako životna dob uvelike utječe na informatičku pismenost osoba treće životne dobi. Ispitanici su se izjasnili o tome kako je volja presudna za stjecanje informatičke pismenosti te da ih ekomska situacija, kao i kognitivne vještine sprječavaju u tome. Dokazano je i kako stupanj obrazovanja uvelike utječe na informatičku pismenost ispitanika. Isto tako, izjasnili su se o važnosti cjeloživotnog obrazovanja.

Ključne riječi: informatička pismenost, treća života dob, internet

Computer literacy of elderly people in Krapina-Zagorje County

Jasna Šalamon

Special Hospital for Medical Rehabilitation Krapinske Toplice

Introduction: The aim was to establish the connection between the level of education and information literacy in persons over the age of 65, to establish the correlation between cognitive abilities and economic status and to determine whether the will is crucial for the information literacy of persons over the age of 65. Qualitative research was conducted through an anonymous survey questionnaire in the Krapina-Zagorje County area.

Methods: The study was conducted with 121 respondents, of whom 37 (30.6%) were men and 84 (69.4%) women. The average age of respondents was 74. The norm of the distribution of numeric variables was tested by Shapiro-Wilk's test. The category variables were tested by the χ^2 test, and, where necessary, by Fisher's exact test.

Results: Most respondents are retired and live with their families. Those who have a higher level of education use mobile phones as well as computers. They are mostly informed through newspapers and television, and least by visiting the library and using the Internet. Cognitive skills prevent them from using information (Fisher's exact test, $P = 0.01$). Very few respondents are interested in attending IT workshops. The respondents believe it is very important to be IT literate in the 21st century.

Conclusion: The survey has shown that life expectancy affects the information literacy of senior citizens. The respondents argued that volition is crucial to the acquisition of IT literacy but the economic situation as well as cognitive skills prevent it. It has also been proven that the level of education greatly influences the computer literacy of the respondents. They also commented on the importance of lifelong learning.

Key words: computer literacy, senior citizens, Internet

Tjelesna aktivnost osoba oboljelih od šećerne bolesti tip 1 i tip 2

Barbara Gregorić¹, Renata Đimoti²

¹Dom zdravlja „Dr. Andrija Štampar“ Nova Gradiška

²Opća županijska bolnica Požega

Uvod: Tjelesna aktivnost važan je čimbenik u kontroli i liječenju osoba oboljelih od šećerne bolesti. Koristi provođenja tjelesne aktivnosti su smanjenje inzulinske rezistencije, održavanje tjelesne težine i poboljšanje kontrole glikemije. Cilj rada je bio istražiti navike provođenja tjelesne aktivnosti osoba oboljelih od šećerne bolesti tipa 1 i tipa 2 i utjecaj tjelesne aktivnosti na kvalitetu života.

Metode: Podaci su prikupljeni upitnikom koji je napravljen za potrebe ovog istraživanja, a sastojao se od 21 pitanja. Za ispitivanje utjecaja tjelesne aktivnosti na kvalitetu života ispitanika korišten je dio upitnika SF 36. Normalnost distribucije testirana je Kolmogorov-Smirnovljevim testom. Za provjeru razlika između dvije skupine ispitanika korišten je Mann Whitney U test. Za ocjenu značajnosti dobivenih rezultata odabранa je razina značajnosti $\alpha = 0.05$.

Rezultati: Upitnik je ispunilo 77 osoba oboljelih od šećerne bolesti, prosječne dobi 64,18 godina. Nema značajne razlike u zadovoljstvu zdravljem između ispitanika koji se bave i onih koji se ne bave tjelesnom aktivnosti ($p>0,05$). Najčešći oblik provođenja tjelesne aktivnosti je šetnja za 27 (31,2%) ispitanika, a svakodnevno se bavi njih 25 (32,5%). Razina obrazovanja ne utječe na upoznatost s učincima provođenja tjelesne aktivnosti na razinu šećera u krvi ($p>0,05$). Tjelesnom aktivnosti ne bavi se 36 (46,8%) ispitanika. Postoji značajna razlika u učestalosti odabira odgovora s obzirom na dob ispitanika ($p=0.02$).

Zaključak: Zbog velikog udjela osoba koji se ne bave tjelesnom aktivnosti, potrebno je provoditi edukativne i preventivne programe radi povećanja svijesti o važnosti provođenja tjelesne aktivnosti za zdravlje i kvalitetu života.

Ključne riječi: kvaliteta života, šećerna bolest, tjelesna aktivnost

Physical activity of patients with types 1 and 2 diabetes

Barbara Gregorić¹, Renata Đimoti²

¹Health Center „Dr. Andrija Štampar“ Nova Gradiška

²Požega General County Hospital

Introduction: Physical activity is one of the most important factors in control and treatment of patients with diabetes. There are multiple health benefits from being physically active: reducing insulin resistance, healthy weight and being able to control glycemia. The aim of this study was to explore physical activity habits of people who suffer from type 1 and type 2 diabetes and to determine the effect of physical activity on the patients' quality of life.

Methods: We collected data by an anonymous survey questionnaire that had been made for the purpose of this research and it contained 21 questions. To find out the impact of physical activity on the patients' quality of life as well as the satisfaction with their own health and emotional condition, some questions from the SF 36 questionnaire were also used. The study was designed as a cross-sectional study. The distribution normality was tested by the Kolmogorov-Smirnov test. In order to verify the difference between the two groups we used the Mann Whitney U test. The level of significance was $\alpha = 0.05$, to evaluate the significance of the obtained results.

Results: 77 people with type 1 and type 2 diabetes completed the questionnaire. The average age of the participants was 64.18 years. There is no significant difference in the satisfaction of health status among the respondents who are physically active and those who are not ($p>0.05$). The most common form of physical activity is walking, used by 27 (31.2%) persons, and 25 (32.5%) respondents are physically active every day. The level of education does not affect familiarity with the effects of physical activity on the level of blood sugar ($p>0.05$). 36 (46.8%) respondents are not physically active. There is a significant difference in the frequency of response choices with respect to the age of respondents ($p=0.02$).

Conclusion: Due to the large amount of people that do not practice any type of physical activity, it is necessary to implement educational and preventive activities in order to increase awareness of the importance of being physically active for better health and quality of life.

Key words: quality of life, diabetes, physical activity

Kvaliteta života bolesnika u stacionarnoj palijativnoj skrbi

Željko Mudri¹, Jadranka Plužarić¹

¹Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Uvod: Cilj istraživanja je bio ispitati kvalitetu života i najčešće probleme hospitaliziranih palijativnih bolesnika sobzirom na spol, dob, stupanj obrazovanja, bračni status, mjesto stanovanja i mjesto hospitalizacije kroz presječnu studiju.

Metode: Ispitana su 84 bolesnika različite dobi i spola u Općoj županijskoj bolnici Našice, Specijalnoj bolnici za psihijatriju i palijativnu skrb Sveti Rafael Strmac, Ustanovi za palijativnu skrb Brezovica i Psihijatrijskoj bolnici Sveti Ivan, Zagreb. Upotrijebljen je anonimni WHOQOL-BREF upitnik s 26 pitanja u koja su dodana pitanja o općim i demografskim podatcima.

Rezultati: Najveći broj ispitanika smatra svoj život prosječnim 35 (41,7 %) te je većina ispitanika prilično nezadovoljna zdravljem 33 (39,3 %). Ispitanici su se izjasnili da znatno trebaju medicinski tretman, nezadovoljni su radnim sposobnostima, količinom energije koju imaju, sposobnošću koncentracije, prilikama za rekreaciju, fizičkom sigurnošću, seksualnim životom, a bolovi ih sprečavaju u izvršavanju obveza. Uobičajeno doživljavaju negativne osjećaje. Žene se bolje kreću uokolo u odnosu na muškarce. Stariji ispitanici (iznad 50 godina) su zadovoljniji područjima socijalnih odnosa, okoline, psihičkog i fizičkog zdravlja u odnosu na mlađe ispitanike (35–50 godina). Bolesnici s višom i visokom stručnom spremom su zadovoljniji količinom novca kojim raspolažu i uvjetima stambenog prostora. Usporedba po ustanovama: Našice – najmanje prilika za rekreaciju, Zagreb – rjeđe trebaju medicinske tretmane, Strmac – osjećaju se energičnije, sigurnije, zadovoljniji su kretanjem.

Zaključak: Najčešći problemi palijativnih bolesnika su bol, socijalna izolacija i anksioznost, osobito kod mlađe skupine bolesnika. Postoje razlike u odnosu na spol, dob, razinu obrazovanja i ustanovu u kojoj su bolesnici hospitalizirani.

Ključne riječi: Kvaliteta života, palijativna skrb, stacionar, WHOQOL upitnik

Life quality of patients in stationary palliative care

Željko Mudri¹, Jadranka Plužarić¹

¹Faculty of Dental Medicine and Health Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Introduction: The aim was to question the quality of life and the most frequent problems of hospitalized palliative patients based on their gender, age, level of education, marital status, place of residence and place of hospitalization through a cross-sectional study.

Methods: 84 patients of different age and gender were questioned in the County General Hospital of Našice, Specialized Hospital for Psychiatric and Palliative Care Sveti Rafael Strmac, Institution for Palliative Care Brezovica, and Psychiatric Hospital Sveti Ivan, Zagreb. The anonymous WHOQOL-BREF questionnaire with 26 questions was used, which also contained questions related to general and demographic data.

Results: The biggest number of respondents consider their life to be average, 35 (41.7%), while most respondents are quite dissatisfied with their health, 33 (39.3%). The respondents expressed that they are in serious need of medical treatment, that they are unhappy with their levels of performance, the amount of energy they possess, the ability to concentrate, opportunities for recreation, physical safety, and sexual life, while pain is preventing them in fulfilling their duties. They usually experience negative feelings. Women are better in moving around than men. The older respondents (over 50 years old) are more satisfied with the areas of their social interactions, their surroundings, psychological and physical health when compared to the younger respondents (35-50 years old). The patients with a vocational education or a university degree are more satisfied with the amount of money they have at their disposal and the housing conditions. The comparison based on the institutions: Našice – they have the least opportunities for recreation; Zagreb – they are less often in need of medical treatments; Strmac – they feel more energetic, safer and more satisfied with their movement.

Conclusion: The most frequent problems of palliative patients are pain, social isolation and anxiety, especially among the younger generation. There are differences related to gender, age, level of education and the institution in which the patients are hospitalized.

Key words: quality of life, palliative care, hospital infirmary, WHOQOL questionnaire

Tjelesna aktivnost kod osoba starije životne dobi

Martina Kožić¹, Damir Matoković¹, Vlasta Pezerović¹, Božica Lovrić¹

¹Opća županijska bolnica Požega

Uvod: Starenje je fiziološki proces, a tjelesna aktivnost doprinosi održavanju zdravlja i kvaliteti života starijih osoba. Cilj istraživanja bio je utvrditi razlike u tjelesnoj aktivnosti između stanovnika grada i sela starijih od 65 godina.

Metode: U istraživanju je sudjelovalo 100 ispitanika - 50 stanovnika grada Požege i 50 stanovnika sela. Ispitanici su bili stariji od 65 godina, ispitani prema anketnom upitniku o tjelesnoj aktivnosti po Baecku.

Rezultati: U gradu se sportom bavi 14 (28 %), a na selu 9 (18 %) osoba. Stanovnici grada više se bave sportom od stanovnika sela iako razlika nije statistički značajna. Prema ispitivanim varijablama statistički značajna razlika između ispitanika iz sela i grada registrirana je samo u jednoj varijabli (znojenje; $p=0,003$), a ostale se varijable ne razlikuju značajno. Ispitanici grada i sela provode slobodno vrijeme gledanjem televizijskog programa. Stanovnici grada bave se sportom više mjeseci u godini, a stanovnici sela u onim mjesecima kada se bave sportom više se sati tjedno bave sportskim aktivnostima. Sportom se bave više muškarci nego žene. Žene se bave sportovima niže razine intenziteta, ali se zato više sati tjedno bave sportom od muškaraca.

Zaključak: Utvrđeno je da se stanovnici grada i sela stariji od 65 godina malo bave planiranim tjelesnim aktivnostima. Iako se stanovnici grada bave sportom nešto više od stanovnika sela, razlika nije statistički značajna. Ljudi u gradu i selu imaju slabo razvijenu svijest o potrebi bavljenja sportskim aktivnostima u smislu očuvanja tjelesnog zdravlja.

Ključne riječi: tjelesna aktivnost, gradsko stanovništvo, seosko stanovništvo

Physical activity of elderly people

Martina Kožić¹, Damir Matoković¹, Vlasta Pezerović¹, Božica Lovrić¹

¹Požega General County Hospital

Introduction: Aging is a physiological process. An older person is a person aged 65 and over. The aim of this study is to show differences between the urban and the rural population older than 65 years in physical activity.

Methods: 100 respondents were included in this study, of whom 50 were citizens of Požega and the other 50 residents of villages. All respondents were older than 65 years. In the urban group there were 23 women and 27 men. In the rural group there were 28 women and 22 men. They were chosen randomly in the city of Požega and the rural area around Požega. A modified questionnaire according to Beack was used. The level of statistical significance was $p < 0.05$.

Results: This study showed that 14 (28%) of the participating urban respondents and 9 (18 %) rural respondents practice some form of regular physical activity. The urban population is more physically active but not significantly more. A statistically significant difference between urban and rural population was registered in only one variable (sweating, $p = 0.003$), while the other variables have not shown to be significant. Both urban and rural population spend most of their free time watching television. The urban residents do sport a few months a year, while the rural population, in the months when they are physically active, do sport more hours a week. When it comes to gender, men are more physically active than women. Women do sports with lower intensity level, but more hours a week than men.

Conclusion: Urban and rural population older than 65 rarely practice some form of planned physical activity. Although the urban population is more physically active than the rural population (28% to 18%), the difference is not statistically significant. Both urban and rural population have a low awareness level when it comes to physical activity in order to preserve their health.

Key words: physical activity, urban population, rural population

Pušenje kod nepsihotičnih psihijatrijskih pacijenata

Marin Mamić¹, Ivana Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹, Tihomir Jovanović²

¹Opća županijska bolnica Požega

²Opća županijska bolnica Pakrac

Uvod: U ovome se radu pokušalo provjeriti da li postoji razlika u intenzitetu depresivnih i anksioznih simptoma kod pušača i nepušača sa nepsihotičnim psihijatrijskim poremećajima, utvrditi postoji li razlika u pojedinim dijagnostičkim skupinama u razini ovisnosti o nikotinu, te utvrditi da li postoji povezanost intenziteta anksioznih ili depresivnih simptoma sa stupnjem ovisnosti o pušenjem. Također se pokušalo utvrditi postoji li povezanosti između intenziteta anksioznih i depresivnih simptoma i želje za odvikavanjem od pušenja i postoji li povezanost između intenziteta anksioznih i depresivnih simptoma i količine konzumiranih cigareta.

Metode: U istraživanju su sudjelovala 183 psihijatrijska bolesnika, od toga 95 pušača i 88 nepušača, podijeljena u tri skupine prema dijagnozama. Korišteni su sljedeći upitnici: upitnik demografskih podataka, upitnik o pušačkim navikama, HAD ljestvica, FTND upitnik. Korištene su prikladne statističke metode: jednosmjerna analiza varijance, Hi-kvadrat test i Fisherov egzaktni test.

Rezultati: Rezultati su pokazali kako postoji razlika u intenzitetu simptoma između ispitivanih dijagnostičkih skupina u skupini ispitnika s poremećajem ličnosti, gdje su pušači anksiozniji od nepušača ($p=0.006$). Također, istraživanje je potvrdilo kako ispitnici s poremećajem ličnosti imaju najteže izraženu ovisnost o nikotinu ($M=3,3326$) u usporedbi s poremećajem raspoloženja ($M=3,3226$) i neurotskim poremećajem ($M=2,6333$), te postoji statistički značajna razlika između skupina ($p=0,026$). Ostale tri hipoteze su odbačene.

Zaključak: Pokazalo se kako pušenje ima najveći utjecaj u skupini ispitnika s poremećajem ličnosti, oni su anksiozniji od nepušača, ali također pokazuju najtežu ovisnost o pušenju. No sve skupine ispitnika pušača svjesne su štetnosti pušenja, te kod svih postoji želja za odvikavanjem od pušenja.

Ključne riječi: pušenje, anksioznost, depresija

Cigarette smoking among non-psychotic psychiatric patients

Marin Mamić¹, Ivana Mamić¹, Božica Lovrić¹, Silvija Marić¹, Tihomir Jovanović²

¹Požega General County Hospital

²Pakrac General County Hospital

Introduction: This study examined the difference in intensity of depressive and anxiety symptoms among smokers and non-smokers with non-psychotic psychiatric disorders, the difference between diagnostic groups in nicotine addiction level, the connection between the intensity of anxiety or depressive symptoms and a level of cigarette addiction. It examined the connection between the intensity of anxiety and depressive symptoms and the desire to quit smoking and the connection between the intensity of anxiety and depressive symptoms and the number of cigarettes smoked.

Methods: The study tested 183 psychiatric patients, 95 smokers and 88 non-smokers, divided into three groups based on diagnosis, neurotic disorders, personality disorders and depressive disorders. The following questionnaires were used: demographic survey questions, smoking habits questionnaire, Hospital Anxiety and Depression (HAD) scale, and the Fagerstrom Test for Nicotine Dependence (FTND) questionnaire. The following statistical methods were used: analysis of variance, Chi-squared test and Fisher's exact test.

Results: Results showed the difference in intensity of symptoms between examined diagnostic groups in the personality disorder group, where smokers were more anxious than non-smokers ($p = 0.006$). Respondents with personality disorders are most addicted to nicotine in comparison with other diagnostic groups ($M = 3.3326$), i.e. personality disorders ($M = 3.3226$) and neurotic disorders ($M = 2.6333$), and there is a statistically significant difference between the groups ($p = 0.026$). The remaining hypotheses are rejected.

Conclusion: This study shows that smoking has the biggest impact on the personality disorder patients' group. They are more anxious than non-smokers and they also show the highest smoking addiction level. All examined groups are aware of the smoking consequences and they have the will to quit smoking.

Keywords: smoking, anxiety, depression

Svijest o oralnoj higijeni u trudnoći i babinju

Vesna Liber¹, Krešimir Šolić², Rajko Fureš^{2,3}

¹Dom zdravlja Krapinsko-zagorske županije,

²Medicinski fakultet Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

³ Opća bolnica Zabok i Bolnica hrvatskih veterana

Uvod: Tijekom trudnoće događaju se brojne promjene koje povećavaju rizik za nastanak problema u usnoj šupljini. Unatoč uvriježenom mišljenju, trudnoća nije uzrok karijesa, ali u trudnoći postoje čimbenici koji mogu pridonijeti lakšem nastanku karijesa i parodontnih bolesti. Cilj je bio presječnom studijom istražiti znanje i stavove trudnica i babinjača o oralnom zdravlju.

Metode: Ispitanice su pacijentice primljene na odjel rodilja i babinjača u rodilištu Opće bolnice Zabok i Bolnice hrvatskih veterana u vremenskom periodu od 1. prosinca 2016. do 15. veljače 2017. godine. Podatci su dobiveni na temelju anonimne ankete od 15 pitanja sastavljene za potrebe ovog istraživanja.

Rezultati: Gotovo polovica trudnica i babinjača, njih 65 (49 %), misli da oralna higijena ne utječe na ishod trudnoće. Kod planiranih trudnoća 7 (70 %) ispitanica s najnižom razinom obrazovanja ne ide na kontrolne stomatološke preglede. Njih 19, preko 90% visoko obrazovanih ispitanica koristi dodatna sredstva za oralnu higijenu, dok ista koristi samo 2 (20 %) ispitanih žena s niskom razinom obrazovanja. 56 (42,1 %) žena smatra da nije dobilo dovoljno informacija o oralnom zdravlju od svog liječnika, dok čak 80 (60 %) ispitanica primarnu informaciju o oralnoj higijeni i zdravlju nije dobilo od zdravstvenog djelatnika, već iz nekog drugog izvora. 31 (23,3 %) ispitanica smatra da je bolje popravljati zube nakon trudnoće.

Zaključak: Gotovo pola ispitanica nema razvijene navike ni svijest o oralnoj higijeni. Naglasak suvremenog pristupa je prevencija, a s obzirom da većina njih nema potrebno znanje o oralnom zdravlju, otvara se prostor za kontinuiranu edukaciju od strane zdravstvenog sustava.

Ključne riječi: gingivitis, karijes, oralne navike, trudnoća

The knowledge of oral hygiene during pregnancy and puerperium

Vesna Liber¹, Krešimir Šolić², Rajko Fureš^{2,3}

¹Health Center of Krapina County

²Faculty of Medicine, University of Josip Juraj Strossmayer Osijek

³Zabok General Hospital and the Hospital of Croatian Veterans

Introduction: During pregnancy, numerous changes occur that increase the risk of problems in the oral cavity. Despite the popular belief, pregnancy does not cause dental caries, but in pregnancy there are factors that may contribute to easier formation of caries and periodontal disease. The aim was to explore the knowledge and attitudes of pregnant women and puerpera about oral health by a cross-sectional study.

Methods: The subjects were patients admitted to the department of maternal and puerpera in the maternity ward of Zabok General Hospital and the Hospital of Croatian Veterans in the period from December 1, 2016 to February 15, 2017. Data were obtained based on an anonymous survey of 15 questions, made for the purpose of this research.

Results: Almost half of pregnant women and puerpera, 65 (49%), thought that oral hygiene does not affect the outcome of pregnancy. In planned pregnancy 7 (70%) of the women with the lowest levels of education do not go to control dental examinations. 19, over 90% of highly educated respondents used additional ways of oral hygiene, while the same is used by only 2 (20%) women with low level of education. 56 (42.1%) women think that they have not received enough information about the oral health from their doctor, while 80 (60%) respondents did not receive the primary information on oral hygiene and health from health professionals, but from another source. 31 (23.3%) pregnant women believe that it is better to repair teeth after pregnancy.

Conclusion: Almost half of the respondents do not have habits nor awareness of oral hygiene. The emphasis of the modern approach is the prevention, and considering that most of them do not have necessary knowledge about oral health, opens up space for the continuous education provided by the healthcare system.

Keywords: gingivitis, caries, oral habits, pregnancy

Utjecaj tjelesne aktivnosti i tjelesne mase na tegobe žena u klimakteriju

Silvija Marić¹, Damir Matoković¹, Božica Lovrić¹, Marin Mamić¹, Ivana Mamić¹

¹Opća županijska bolnica Požega

Uvod: Klimakterij je prirodni, sastavni i neizbjegni dio života svake žene koja sa sobom nosi brojne fizičke, psihološke i emocionalne promjene. Cilj istraživanja bio je ispitati utjecaj tjelesne aktivnosti i tjelesne mase na tegobe žena u klimakteriju.

Metode: U istraživanju je sudjelovalo 170 žena u klimakteriju u dobi od 45 do 60 godina. Kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik koji je sadržavao 55 pitanja.

Rezultati: Gotovo polovina ispitanica je prekomjerne tjelesne mase, a jedna četvrtina ih je pretilo. U domeni tjelesne aktivnosti na poslu, veća je aktivnost ispitanica koje žive na selu (Mann Whitney U test, $P = 0,04$) i koje su ispodprosječnih primanja (KruskalWallis test, $P = 0,006$). U domenama tjelesne aktivnosti u sportu i u slobodno vrijeme veća aktivnost ispitanica koje žive u gradu (Mann Whitney U test, $P = 0,02$). Ispitanice koje su fizički aktivnije na poslu imaju izraženije psihosocijalne i seksualne tegobe dok su kod ispitanica koje su fizički aktivnije u sportu izraženije vazomotorne tegobe. Ispitanice koje se više bave tjelesnom aktivnosti u svoje slobodno vrijeme imaju slabije izražene psihosocijalne ($\rho = -0,267 P = 0,001$), fizičke ($\rho = -0,164 P = 0,03$) i seksualne tegobe ($\rho = -0,222 P = 0,02$) te im je kvaliteta života značajno bolja ($\rho = -0,201 P = 0,009$) (Spearmanov koeficijent korelacije).

Zaključak: Rezultati ukazuju na potrebu poticanja i uključivanja žena svih dobnih skupina u neki oblik sportske aktivnosti čime se mogu prevenirati mnogobrojne menopausalne tegobe.

Ključne riječi: žene, klimakterij, tjelesna aktivnost, tjelesna masa

The influence of physical activity and body mass on women's difficulties in meopause

Silvija Marić¹, Damir Matoković¹, Božica Lovrić¹, Marin Mamić¹, Ivana Mamić¹

¹Požega General County Hospital

Introduction: Menopause is a natural part of every woman's life that carries numerous physical, psychological and emotional changes. Research objective was to examine the influence of the physical activity and body mass on women's difficulties in menopause.

Methods: The study included 170 women in the menopausal age from 45 to 60 years. A survey questionnaire contained 55 questions.

Results: It is concluded that almost half of the subjects are overweight, and a quarter of them are obese. In the aspect of physical activity at work, there is a considerably greater activity among the subjects living in the village (Mann Whitney U test, $P = 0.04$) with underpaid income (Kruskal-Wallis test, $P = 0.006$). In the area of physical activity in sports and leisure time, much greater activity is among the subjects living in the city (Mann Whitney U test, $P = 0.02$). The subjects who are exposed to greater physical activity at work have more pronounced psychosocial and sexual problems, while those who are more exposed to physical activity in sports have more pronounced vasomotor problems. Also, those who are more engaged in physical activity in their spare time have less pronounced psychosocial, physical and sexual problems.

Conclusion: The results of the research point to the need to encourage and involve women of all age groups in some form of sporting activity, because only in a timely manner can we ensure the prevention of a number of menopausal disorders.

Key words: women, menopause, physical activity, body mass

POKROVITELJI

SPONZORI

DONATORI

